

Sreda, 16. februar 2005.
Svedok Vladislav Jovanović
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.00 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

(privatna sednica)

SUDIJA ROBINSON: Da li smo sada na privatnoj sednici? Gospodine Miloševiću, da li ste vi završili sa vašim glavnim ispitivanjem?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja sam vam rekao juče da računam da mi treba još pola sata za glavno ispitivanje, otprilike.

SUDIJA ROBINSON: Mi nismo sada dobili prevod. Pola sata, u redu. Pokušajte za 20 minuta, ako možete.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ću nastojati da završim što je pre moguće. Gospodine Jovanoviću, u vreme eskalacije terorizma na Kosovu 1998. godine i do kraja, vi ste bili šef jugoslovenske misije u Ujedinjenim nacijama (United Nations).

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite kako je Kosovo kao unutrašnje pitanje jedne suverene države, Savezne Republike

Jugoslavije internacionalizovano? Kako je ono dospelo na dnevni red Saveta bezbednosti (UN Security Council)?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Kosovo je dospelo na dnevni red Saveta bezbednosti preko Kontakt grupe (Contact Group) koja iako je stvorena za pitanje Bosne i Hercegovine, je 1997. godine počela da razmatra i stranje na Kosovu i Metohiji. Mi smo tome prigovorili, ali je odgovor bio da Kontakt grupa može da raspravlja o bilo kom pitanju. I pošto je praksa Saveta bezbednosti bila da se pitanja koja će biti izneta tamo prethodno usaglase u Kontakt grupi, onda je ono šta je Kontakt grupa iznosila uglavnom prolazilo, jer drugi, pre svega stalni članovi Saveta bezbednosti, pa onda i nestalni su uvažavali autoritet i mišljenje Kontakt grupe. Mi smo protestovali protiv tretiranja jednog unutrašnjeg pitanja u Savetu bezbednosti bez saglasnosti naše Vlade, ali su oni prešli preko tog protesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste vi, kada ste se protivili tome ukazivali da se time prekršilo pravilo da Savet bezbednosti ne raspravlja o unutrašnjim pitanjima države članice bez njenog pristanka?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesmo, to smo iznosili i u pojedinačnim razgovorima i inače, ali rekao sam već da je Kontakt grupa sebi prisvojila pravo da razmotri i jedno unutrašnje pitanje naše zemlje i da su to posle toga jednostavno uveli u Savet bezbednosti na mala vrata i od tada, pa nadalje, to pitanje je bilo manje-više dežurna tema u radu Saveta bezbednosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, vi ste kao šef misije Jugoslavije pri Ujedinjenim nacijama sukcesivno dobijali brojnu dokumentaciju o zločinima koje je teroristička organizacija pod nazivom "UČK" (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) izvršila protiv civila, policajaca i drugih lica tokom 1998. i 1999. godine. Da li ste dobijali takvu dokumentaciju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, dobijali smo vrlo sukcesivno, rekao bih dosta često i na osnovu instrukcija koje smo dobi-

jali iz Ministarstva spoljnih poslova, mi smo te informacije, zajedno sa mojim propratnim aktom dostavljali generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, sa zahtevom da budu registrovani kao dokumenti Ujedinjenih nacija

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to i činjeno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, kad god je bio takav nalog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste dobijali i zvaničnu dokumentaciju naše Vlade za isti postupak u vezi sa agresijom NATO pakta na našu zemlju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesmo i postupali smo na isti način, jer je praktično uvek stizao i nalog da se ta dokumentacija dostavi Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija sa istim zahtevom, da bude registrovano kao dokument Ujedinjenih nacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Jovanoviću, da bih štedeo vreme, ja vam skrećem pažnju da ovde u tabulatorima 28 i vama, gospodo takođe, 29, 30, 31, 32, 33, 34. Tur se nalaze, dakle u tabulatoru 27 imate "Terorizam na Kosovu i Metohiji i Albanija", kad okrenete naslovnu stranu ovog dokumenta od septembra 1998. godine vidi se da je savezno Ministarstvo inostranih poslova, to je zvanični dokument koji ste vi ...

SUDIJA KVON: Fascikla broj 2, tabulator 98.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koja je to fascikla? Fasciklu broj 1 ili broj 2? Zanima me tabulator 28. 27 ili 28?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 28 do 34, znači tabulator ... Sedam zbirki dokumenata. Ja vidim gospodin Jovanović okreće, pretpostavljam ima isti, istu kopiju kao i vi, ali ne znam da li je to bajnder 1 ili 2, kod mene to nije obeleženo.

SVEDOK JOVANOVIĆ: Tabulator 1 je ovde označeno.

SUDIJA BONOMI: Naslov fascikle broj 2 nije "Terorizam ...

ADVOKAT KEJ: Tabulator 30.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ovde je tek u tabulatoru 34, "Terorizam na Kosovu i Metohiji", dokumenti saveznog Ministarstva za spoljne poslove. Ovde se radi o svim tim dokumentima. Pretpostavljam da bismo radi racionalnog korišćenja vremena, gospodine Robinson (Robinson), mogli da pređemo preko svim ovih dokumenata. Da li je ovo, gospodine Jovanoviću, da li su ovi dokumenti Ministarstva spoljnih poslova dokumenti koje ste vi distribuirali u svojstvu ambasadora Jugoslavije u Ujedinjenim nacijama, zvaničnicima Ujedinjenih nacija u to vreme?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, to je poslano generalnom sekretaru, a slali smo ove dokumente i pojedinim članovima Saveta bezbednosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dakle idući redosledom od tabulatora 28 do 34, mi imamo, prvo "Zločini NATO u Jugoslaviji od 24. marta do 24. aprila, dokumenta", onda sledeći tabulator "Zločini NATO u Jugoslaviji od 25. aprila do 10. juna, dokumenta". Onda imamo "Teroristički akti albanskih terorističkih grupa na Kosovu i Metohiji od 1. januara 1998. do 10. juna, dokumenti", prvi deo, onda isti takav naslov, sledeća knjiga drugi deo, odnosno dalje "Zločini koje su počinile albanske terorističke grupe u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija od 10. juna 1999. godine, dokumenti", prvi deo i isto to, drugi deo. Tu su svi dokumenti, podaci, fotografije, dakle dokumentacija zvaničnih organa Savezne Republike Jugoslavije upućena Ujedinjenim nacijama preko ovog svedoka u svojstvu jugoslovenskog ambasadora u Ujedinjenim nacijama. Ja molim da se ovih sedam dokaznih predmeta uvede u spis. Napominjem da ste ih vi već ranije, kako je rekao gospodin Kvon (Kwon), obeležili za identifikaciju. Ja sam se na ta dokumenta pozivao i u toku izjava

i u toku uvodnog izlaganja, a ovaj svedok je upravo ove dokumenta svojim zvaničnim kanalima predao Organizaciji ujedinjenih nacija i molim da se ona uvedu kao dokazni predmet u spis.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da vidim da li sam ovo dobro shvatio. To su dokumenti koje su pripremile Vladine službe?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Svakao. To su zvanični dokumenti, piše Ministarstvo spoljnih poslova, ono je to objavilo, upravo u te svrhe. Svi su putem ovog svedoka predati Ujedinjenim nacijama u vreme dok je on bio ambasador tamo.

SUDIJA ROBINSON: Znači sva informacije prikupljene su za Vladu od strane Vladinih službi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Od strane Vladinih službi i građana na terenu. Dakle, svi ovi dokumenti, fotografije, ja ne znam da li je fotografija negde slikala Vladina služba ili ekipe za to nadležne, u svakom slučaju dati su svi dokumenti, imena ljudi, fotografije, događaji, sve drugo što je pratilo sve ove događaje. Kao što vidite ima mnogo fotografija, ima opisa svih događaja, ima mnogo dokumenata u prilogu.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja bih želio prvo da postavim nekoliko pitanja o tome, a tek onda da iznesem naše stavove o prihvatanju ovih dokumenata, osim ukoliko ne želite sada da saslušate naše argumente.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam, naime, obavljao deo vašeg posla kada sam postavljao ovih nekoliko pitanja, jer vi ipak treba da postavite nešto bolje temelje za prihvatanje dokumenata nego što ste to do sada učinili. Ja sam vas pitao kako su prikupljene informacije. To je ona vrsta pitanja koje ste vi trebali da postavite svedoku: kako je svedok dobio te informacije, što je on učinio s tim informacijama i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja sam želeo da štedim vreme. Svedok je veoma dobro upoznat sa sadržinom svih ovih knjiga. Ja mogu da prođem sa svedokom kroz svaku od ovih knjiga ako treba i više sati. Želeo sam jednostavno da uštedim vreme, jer se radi o zvaničnim dokumentima državnih organa koje svedok sa svojom zvaničnom funkcijom što smo i ustanovili, predao nadležnim organima Ujedinjenih nacija, dakle generalnom sekretaru i drugim agencijama. Ja zbog toga tražim da se to uvede. Ako vi tražite da ja detaljno prođem kroz sve, ja sam spreman. Ja mogu da prođem knjigu po knjigu, znači tabulator po tabulator, da ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne. Ne, gospodine Miloševiću. Dovoljno je da svedoku postavite tri ili četiri pitanja i na taj način postavite temelje za uvrštenje ovih dokumenata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, kako ste došli do ovih dokumenata?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ti dokumenti su doneti putem diplomatskih kurira ili putem pošte, ali pošto pošta nije bila puzdana, preko diplomatskih kurira i mi smo ih odmah posle dobijanja prosleđivali, kako Ujedinjenim nacijama tako i što većem broju ličnosti i institucija u Njujorku (New York), jer je naš cilj bio da se neobaveštena javnost o stvarnim događanjima na Kosovu i Metohiji u Sjedinjenim Američkim Državama (United States of America) što šire obavesti o tim autentičnim podacima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, da li ste se svaki put kada ste dobijali neki od ovih dokumenata iscrpno poznavali sa njegovom sadržinom?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesam, razume se ne od reči do reči, ali sam to prelistavao, čitao i upoređivao sa fotografijama koje su veoma potresno delovale. I video da su ti dokumenti potpuno konkretni, jer se navode tačno imena i prezimene žrtava kao i mesta tih događanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste vi i pre nego što su stizali ovi dokumenti redovno dobijali, kroz redovnu komunikaciju sa ministarstvom iz Beograda podatke o događajima koji su tekli sukcesivno kako su se oni događali?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesmo, dobijali smo i te informacije. Sa tim podacima smo praktično uvek dostavljali predsedniku Saveta bezbednosti i generalnom sekretaru, ali češće predsedniku Saveta bezbednosti sa zahtevom da se distribuira svim članovima Saveta bezbednosti, jer su se te informacije koje su bile tekuće ticale i tekućeg rada Saveta bezbednosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li su se te informacije i ovi dokumenti koje ste dobijali sumarno, dakle nakon određenih perioda vremena, poklapali sa, bili sadržani u njima?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam uveren da su se poklapali, jer je to bio skup ovih informacija plus nove do kojih se došlo u međuvremenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li treba sad gospodine Robimson da idem po knjigama, jednu po jednu?

SUDIJA ROBINSON: Ne, nema potrebe.

SUDIJA BONOMI: Mislim da je potrebno da saznamo kako su skupljene, odnosno kako su načinjene, kompilirane ove knjige dakle i koji su bili izvori tih informacija. Nije toliko bitno šta ste vi radili sa njima, već kako je skupljen materijal, kako bismo odredili koju težinu da im damo, ukoliko će da budu uvršteni. Da li vi znate kako je prikupljen materijal za knjigu?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ja posebno ne znam, ali je meni bilo jasno da je prikupljen na bazi niza kazivanja žrtava i drugih, niza uviđaja od strane nadležnih organa i niza fotografija koje su uzete na licu mesta, bilo od privatnih lica koji su se tamo zatekli, bilo od organa

suda koji su istraživali. Tako da ne mogu iz Njujorka da kažem kako je to konkretno teklo u Jugoslaviji.

SUDIJA BONOMI: To sam i mislio, gospodine Jovanoviću. Dakle vi ste, u stvari, bili poštar koji je dostavljao te dokumente i obezbeđivao da se obrati pažnja na te dokumente u Njujorku, međutim vi niste imali nikakvu odgovornost za samo prikupljanje materijala, dokumenata.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam, ali nisam bio ni samo poštar, jer sam interpretirao te informacije u svojim brojnim susretima sa kolegama, sa članovima Saveta bezbednosti i sa medijima.

SUDIJA ROBINSON: Poštar ambasador.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Moja jedina primedba u vezi sa ovim materijalom, vezano za ono šta je rekao sudija Bonomi (Bonomy), jeste da slični dokumenti "Kako viđeno, tako rečeno" (As Seen, As Told) o tim dokumentima su govorili bilo ljudi koji su prikupili te dokumente ili koji su napisali dokumente. Dakle oni su mogli da govore lično o tome, mogli su da govore o samoj metodologiji, o pripremi tako da je to bila pouzdana osnova. Dakle razni autori su govorili o tome kako se proveravala tačnost određenih dokumenata. Ovaj dokument, po našem mišljenju, potpada pod drugu kategoriju.

ADVOKAT KEJ: Hteo bih nešto da kažem. Često se postavljaju prava pitanja i ovaj svedok koji je možda bio poštar, ali on je pogledao te dokumente i on može da ih prepozna. Radi se o javnim dokumentima, o nalazima obdukcije, radi se o boljem materijalu nego što je knjiga "Kako viđeno, tako rečeno" budući da se radi o dokumentima iz sistema Savezne Republike Jugoslavije i, dakle, to je skupljeno

kako bi se uradila određena analiza i kako bi se predočili dokazi. Većina tih dokumenata dolazi, odnosno sačinjena je na osnovu izveštaja Ministarstva pravde, zatim na osnovu policijskih izveštaja, izveštaja patologa i tako dalje, hteo sam da kažem čak i da to potiče od Vlade. Radi se o zvaničnim, službenim dokumentima koje su različiti organi prikupili.

SUDIJA ROBINSON: Postaviću pitanje, gospodine Miloševiću, čisto ilustrativno. Da li možete da nas provedete kroz određene dokumente, informacije o tim dokumentima, recimo da nam predočite tri, četiri primera, tek toliko kako bismo videli o čemu se radi tu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vrlo rado ću vam ... Da, gospodine Robinson, predočiću vam te primere, samo želim da skrenem pažnju na ono šta je rekao gospodin Najš. Ovo je mnogo važniji i validniji dokaz nego knjiga "Kako viđeno, tako rečeno" koju su pisali razni autori. Ovo su zvanični dokumenti koji su bili nadležni da vrše istrage, da ustanove stanje na terenu, dakle organa Savezne Republike Jugoslavije i Republike Srbije. A za primer, evo, pogledajte, uzmete prvu knjigu "Zločini NATO u Jugoslaviji od 24. marta do 24. aprila, dokumenta". Ako otvorite stranu, na primer ako otvorite stranu 32, ona sledi posle fotografija ili, evo, na primer posle prvog seta fotografija ...

SUDIJA ROBINSON: Strana 32?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možete da uzmete stranu 21, posle prvog seta fotografija. Ja ne znam da li imate i fotografije? Ovde se vidi ljudska ruka otkinuta, glava poginulog čoveka i tako dalje. Na strani 21 vidi se da je ovo zvaničan dokument. Piše "Republika Srbija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Sekretarijat za unutrašnje poslove Đakovica (Gjakove), broj je 2583/99, 14. aprila 1999. godine, Đakovica, upućeno Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije, sedištu Kriminalističke policije

prevodioci: Samo malo sporije, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U redu. Ja mogu da čitam i na engleskom da, prevodioci ne kažu "suviše brzo" ... "Republika Srbija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Sekretarijat za unutrašnje poslove Đakovica, broj je 2583/99, 14. aprila 1999. godine, Đakovica, upućeno Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije, sedištu Kriminalističke policije u Beogradu, Ministarstvo unutrašnjih poslova Priština (Prishtine)." I onda piše "4. april 1999. godine između 13.30 i 15.30 zločinačka avijacija NATO napala je izbeglički konvoj sa izbeglicama albancima koji su išli iz pravca sela Junik (Junik), Dečani (Decane) ...

prevodioci: Molimo govornika da govori sporije, radi prevoda.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću malo ste se zaneli, uzбудili ste se i prebrzo govorite za prevodioce, bez obzira na jezik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, ovde je, znači, zvanično pismo gde se navode ljudi koji su identifikovani na licu mesta, pa piše Martin Hasanaj (Martin Hasanaj), Ljek Hasanaj (Lek Hasanaj), Salji Đokaj (Sali Gjakaj), Škendi Đokaj (Shkendi Gjakaj) i tako dalje, a onda ...

SUDIJA ROBINSON: Pređimo sada na drugi dokument, gospodine Miloševiću. Gospodine Miloševiću, pređimo na drugi dokument, video sam ovaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Potpisan je, piše "Sekretarijat ... Viši inspektor, pukovnik Milovan Kovačević", dakle zvanični dopis, pre toga imate fotografije i tako dalje i ovde napomena. Sledeću kad okrenete stranu, takođe Ministarstvo unutrašnjih poslova iz Prištine i takođe objašnjenje, dokument potpisao pukovnik Milovan Kovačević. Sledeći dokument na strani 25, potpisao potpukovnik

Milan Stanojević, gde se piše šta je u selu Madanaj (Madanaj): 19 ubijeno, šest ranjeno i onda objašnjava šta blizu sela Meja (Meja), šta blizu Terzijskog mosta (Ura e Terzise), blizu sela Gradiš (Gradish), onda imate na strani 26 izveštaj "na lokalitetu je izvršena forenzička istraga" koju su potpisali forenzički tehničari Veselin Vešović, Ljubiša Đorđević, Nebojša Vuksanović, Nebojša Avramović i onda objašnjavaju šta je bilo. Imate dalje fotografije svega toga. Ja sam slučajno bio otvorio stranu 32 koja je kasnije za ovim stranama koje sam već citirao. Takođe se vidi, "molim vas pogledajte izveštaj bombardovanja NATO snaga izbegličke kolone na putu Đakovica - Prizren (Prizren)." Ovde imate i neke mape kad okrenete stranu, na 34 opet imate izveštaj i potpise, dakle ovde je reč o ... Onda dalje opet imate fotografije, niz fotografija ...

SUDIJA KVON: Ako pogledate predgovor, predgovor je napisao ministar inostranih poslova i tu stoji da je cilj ove knjige kako bi se međunarodnoj zajednici i javnosti predočili dokazi o zločinima. Budući da sam to sad pročitao, mislim da bi gospodin Jovanović mogao da nam objasni koja je bila svrha ove knjige i na koji način su bili prikupljeni dokumenti, budući da ste vi tada bili ministar inostranih poslova, iako ste se nalazili u Njujorku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Jovanović nije bio ministar inostranih poslova, bio je šef misije Jugoslavije u Ujedinjenim nacijama, a pre toga je bio ministar inostranih poslova.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa ministar inostranih poslova je takođe jedan Jovanović, ali ne ja. Zove se Živadin Jovanović. I on je pisao taj predgovor sa namerom da se svetska javnost koja je bila previše bombardovana i prezasićavana jednostranim prikazivanjem agresije NATO i razvojem događaja tamo da se ta svetska javnost поближе upozna sa konkretnim nalazima kompetentnih organa i da stekne stvarnu sliku o onome šta se dešava u Jugoslaviji kao posledica bombardovanja od strane NATO i taj njegov predgovor je nešto što je po meni logično, jer je to knjiga koju je pripremila

Ministarstvo spoljnih poslova i on je, kao ministar, kazao nekoliko reči radi objašnjenja zašto je to učinjeno i sa kojim ciljem.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), vi ste ranije rekli da želite da postavite neka pitanja u vezi sa uvrštenjem ovih dokumenata.

TUŽILAC NAJS: Da, to su ona pitanja koja je pokrenuo sudija Bonomi i meni se čini da se može zaključiti da ovaj svedok nema nikakva saznanja iz prve ruke u vezi sa sadržajem ovih knjiga. On nije bio direktno uključen u pripremu knjige niti je nadzirao sam rad pripreme, za razliku od knjige "Kako viđeno, tako rečeno", a oni koji su sačinjavali ovu knjigu i materijal možda su imali neki određeni interes ...

SUDIJA ROBINSON: Da, ali to se tiče same težine koju ćemo mi dati tom dokumentu, zato sam ja i pitao da li su to državni organi sačinili.

TUŽILAC NAJS: Ne želim više da vam oduzimam vremena.

SUDIJA ROBINSON: Možemo da obeležimo ove dokumente u svrhu identifikacije, a onda, gospodine Miloševiću, biće u vašem interesu da dovedete ovde nekog svedok koji može da govori o tome kako je sačinjen ovaj dokument, dakle kako su prikupljeni svi materijali i onda bismo mogli da pridodamo tome veću težinu, budući da ambasador nije prikupio sve te dokumente, niti je to učinjeno pod njegovim nadzorom. Očigledno je da je tu kompilaciju izvršio neko ko je radio u Ministarstvu inostranih poslova. Dakle, ako biste pozvali svedoka iz Ministarstva inostranih poslova koji je nadgledao kompilaciju, onda bi to osnažilo eventualnu težinu koju bi Pretresno veće moglo da da tom dokumentu, a takođe bi se na taj način odgovorilo na neka argumente o kojima je Tužilaštvo govorilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što doneste odluku, evo, otvorite, molim vas, stranicu 56. Ja ne znam koji vama, koji vama ...

SUDIJA ROBINSON: Koji tom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam samo ovaj jedan uzeo za primer. Otvorite stranicu 56. Ja ne znam koji vama službenik ministarstva treba ovome da da težinu. Molim vas ovde je dat, evo piše "Izveštaj o istrazi sačinjen 6. aprila 1999. godine, izveštaj načinio istražni sudija u vezi sa granatiranjem Aleksinca od strane NATO što je dovelo do smrti nekoliko ljudi, a takođe su neke osobe i teže i lakše ranjene." Tu stoji: "U ime suda", predsednik suda iz Opštinskog suda, forenzičar ekspert, savetnici i tako dalje i objašnjava se koje su kuće gađane, ko su vlasnici kuća, koje su ulice, kućni brojevi, čitava stranica je popunjena brojevima kuća, njihovim vlasnicima koji su pogođeni i tako dalje. Ovo je, znači, izveštaj. Ovo su dokumenti gde su autentični izveštaji sudskih organa stavljeni. Valjda vam nije potreban službenik ministarstva da objasni kako su prikupljeni podaci. Ovo su zvanični podaci sudskih, policijskih, državnih organa Jugoslavije i mogu samo još jedno da napomenem: svaki ovaj dokument, a ima ih hiljade u ovim knjigama, može da bude poseban dokazni predmet, ako vi mene terate da svaki od njih pretvorim u poseban dokazni predmet, ja ću to da učinim. Meni to nije teško da uradim. Na primer, ovaj izveštaj iz Aleksinca za koji je gospodin Najs ovde tvrdio da je gađana kasarna, a ovde se vidi koje su sve kuće, stambene, u centru Aleksinca pogođene i kako su stradali ljudi i ja sam smatrao da ne daje težinu forma, nego težinu daje sadržina. A ja ću pretvoriti sve ove knjige u hiljadu dokaznih predmeta koje ću vam prezentirati. I ako hoćete da dobijete i sudsku dokumentaciju onoga šta se dogodilo stvarno, vi možete to da odbijete. Ali to govori onda nešto drugo. Ovde nije reč o Ministarstvu spoljnih poslova, ovo su dokumenti sudskih i drugih državnih organa s fotografijama, nalazima koji treba da se ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, kao što ste rekli, tu ima na hiljade dokumenata. Da li su svi ti dokumenti zvanični dokumenti ministarstva? Kako to možete da verifikujete, budući da ima toliko dokumenata?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ću ih onda pretvoriti u hiljadu dokaznih predmeta pa ću ih verifikovati. To nije nikakav problem, jer u knjizi su štampani sadržina tih dokumenata. Uzećemo fotokopije tih dokumenata, nalaze komisija, veštaka, sudskih organa i daćemo ih kao dokazne predmete, ako vi to želite na taj način da uradim, ja ću to da uradim. Nema nikakvih problema.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Miloševiću, molim vas pokušajte da shvatite barem šta mene brine u vezi sa načinom prezentacije ovih dokumenata. Ovaj svedok nam je rekao sve šta on može u vezi s tim dokumentima i to je u redu budući da je važno pokazati da su ti dokumenti stigli do Ujedinjenih nacija i da je to bilo predstavljanje slučaja vaše zemlje pred Ujedinjene nacije. Ali ovde se radi o velikom broju dokumenata, a na vama je da te dokumente predložite na takav način da im mi možemo pridati najveću težinu. Radi se o važnom materijalu, ali treba da se predloži na prikladan način. Ono šta mene zanima je kako je taj materijal sakupljen. Nisu svi dokumenti zvanični dokumenti. Imamo rezimee nekih događaja. Nas zanima kako je izvršena ta kompilacija i na koji način treba uopšte da se pristupi tim dokumentima, kako bismo ih razdvojili. Ako je dovoljno da se pozove svedok, recimo iz ministarstva koji je bio odgovoran za kompilaciju ili koji je nadgledao prikupljanje tog materijala, onda u redu. Ali evo, sada gubimo vreme u vezi sa ovim dokazima, gubimo vreme važnog svedoka koji ne može da doda ništa novo. Ali to može da se reši na neki drugi način. Postoje mnogi načini da se ovaj materijal predloži na prikladan način, recimo može i neka izjava da se da, zatim nešto u smislu unakrsnog ispitivanja, ali ovaj svedok ne može više o tome da govori, a pre nego što se ovaj dokument uvrsti u dokazni spis, bar što se mene tiče, mislim da

bismo trebali da saslušamo svedočenja ili vidimo dokaze o tome kako su prikupljeni ti dokumenti.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, sada razmatramo ovo pitanje.

SUDIJA KVON: Gospodine Miloševiću, molim vas pogledajte tabulator 30. Dakle tabulator 30, strana 259. Sa leve strane, na strani 258 stoji da je to izveštaj o balističkoj istrazi. Od strane 209 na dalje imamo niz paragrafa u kojima se nalaze sažeti opisi napada albanskih terorista. Ko je sastavljao te sažetke? Jjesu li ti sažeci službeni dokumenti?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: I sažeci su svakako ... Samo da pogledam, od 209 ...

SUDIJA KVON: 259.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 259? Da, 259, dobro. Od 259 ... Pa ovo je nešto, brojevi su 665, 666, 667, događaji kako su registrovani od strane zvaničnih organa, ali ovo nešto nije u redu, ne može da počne od 665, verovatno je ... I onda dalje, verovatno je raniji, raniji događaj broj 664. To su događaji registrovani od strane nadležnih organa, dakle nisu ovo nikakvi informacije novinske nego događaji za koje postoji dokumentacija u nadležnim organima. Kao što vidite to nisu sažeci nego se opisuje događaj. Počnimo od vrha strana 665, "u noći 17. i 18. novembra 1998. godine albanski teroristi su ispalili više metaka iz automatskog oružja prema garažama i servisu za opravke, Peć (Peje) koje je vlasništvo Alji Beriše (Ali Berisha), rođenog 1934. godine i pogodili sa 22 metka njegovu tu zgradu ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, iz samog dokumenta nije jasno ko je napisao taj sažetak i na osnovu kojih informacija. Vi

biste mogli da pozovete svedoka koji može da odgovori na takva pitanja, što će nedvosmisleno da ojača vaše teze odbrane.

SUDIJA BONOMI: Verovatno bi jedan svedok mogao da obuhvati sve ove fascikle. On bi jednostavno mogao da nam kaže kako je taj posao obavljen, jer inače mi ostajemo u situaciji u kojoj se moramo sami snalaziti i morali bismo nagađati, u izvesnoj meri, a to je sasvim neprikladno za Pretresno veće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Meni je vrlo korisno ovo šta sad govorite, jer očigledno je da se važnost ne pridaje sadržini već je bitno to napraviti u formi u kojoj to može da bude prihvatljivo. Vi ste sada, gospodine Kvon, otvorili ovu knjigu "Teroristički akti albanskih terorističkih grupa na Kosovu i Metohiji" i to podatke od 1. januara 1998. godine do 10. juna 1999. godine". Svi su to podaci zvaničnih organa. Ja sam otvorio prvu knjigu o NATO zločinima...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovaj pasus koji je spomenuo gospodin Kvon ne sadrži nikakve informacije o tome kako je taj pasus napisan. Vi ne možete sami da svedočite, to sam vam već ranije rekao. Na toj stranici nema apsolutno ničega što pokazuje odakle su te informacije došle. To je ono o čemu govore sudija Kvon i sudija Bonomi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imate sve ove knjige, svaki dokument kao poseban dokazni predmet. Sa sudskim izveštajima biće ih nekoliko hiljada pa ćemo ih onda razmotriti, pošto vi sami na tome insistirate, pretpostavljam da ćete mi dati dovoljno vremena.

SUDIJA ROBINSON: Ukoliko želite ovako neprimereno da se ponašate, to je vaš posao. Nemojte da trošite naše vreme.

SUDIJA BONOMI: Ponašate se ovde kao razmaženo dete, što uopšte nije primereno za jedan forum poput ovoga.

SUDIJA ROBINSON: Sada razgovaramo o jednoj važnoj stvari. Ta važna stvar je težina koju ćemo mi da pridamo svim tim hiljadama stranica. Ono šta mi sada pokušavamo da vam kažemo je to da mi možemo da pridamo malu težinu, samo malu težinu ako ne znamo kako su ti dokumenti napisani. Nema potrebe da se ponašate na ovakav način. Ja to neću da tolerišem.

SUDIJA KVON: Mislim da bi dodeljeni branilac ili oficir za vezu mogao da bude ovde od pomoći.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Označićemo ove dokumente za identifikaciju, a Pretno veće savetuje gospodinu Miloševiću da pozove svedoka koji može da da verodostojan iskaz o tome kako su informacije sadržane u ovim dokumentima prikupljene i napisane. Imate li još pitanja za ovog svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da imam, gospodine Robinson. Gospodine Jovanoviću, u tački 96 ovog kosovskog dokumenta piše, pominje se Rezolucija 1160, pominje se Rezolucija 1199 Saveta bezbednosti (UN Security Council Resolution 1199). Ostale se ne pominju. Ja ću vam pročitati deo ove tačke. Kaže: "U odgovoru na intenziviranje sukoba Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija usvojio je u martu 1998. godine Rezoluciju 1160 kojom je osuđena preterana upotreba sile od strane srpske olicije protiv civila i mirnih demonstranata na Kosovu i stavio embargo na uvoz oružja u SRJ. Šest meseci kasnije Savet bezbednosti je usvojio Rezoluciju 1199 ...

prevodioci: Molimo da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... u kojoj je konstatovao da pogoršavanje situacije na Kosovu i u Saveznoj Republici Jugoslaviji predstavlja pretnju miru i bezbednosti u regionu. Savet bezbednosti zahtevao je da sve strane obustave neprijateljstva i da se povuku

snage bezbednosti koje se koriste za represiju nad civilima". Da li je, dakle, da li rezolucije Saveta bezbednosti o Kosovu i Metohiji, pošto se iz ove tačke to ne može videti, pominju terorističke aktivnosti i da li ih osuđuju? Vi ste bili tada tamo, pratili te događaje, dobijali sve te rezolucije. Najkraće kažite, dakle, u odgovoru na moje pitanje da li rezolucije Saveta bezbednosti o situaciji na Kosovu pominju terorističke aktivnosti i da li ih osuđuju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Tokom razmatranja situacije na Kosovu i tokom agresije NATO bileje ukupno četiri rezolucije Saveta bezbednosti. U svima njima se izričito osuđuju teroristički akti i terorizam i pozivaju vođe Albanaca da utiču da se takve aktivnosti obustave. Pored tih rezolucija Savet bezbednosti i u jednoj rezoluciji Generalne skupštine (UN General Assembly) se takođe osuđuju terorističke aktivnosti, a i poneki izveštaji generalnog sekretara Ujedinjenih nacija podneseni Savetu bezbednosti takođe ukazuju na terorističke aktivnosti UČK na Kosovu prema civilima, kako Albancima tako i Srbima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi, s obzorom da ste vi tada bili u Njujorku i pratili sve što se reaguje, da li je UČK bila kvalifikovana kao teroristička organizacija i od koga?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: UČK je bila prvobitno stavljena na listu Stejt departmenta (US Department of State) kao teroristička organizacija. Doduše ona tada nije bila poznata kao UČK, ali su terorističke grupe koje su tada delovale u mnogo manjoj meri nego kasnije, su se smatrane terorističkim. To je bilo 1997. godine. 1998. godine su one tretirane kao teroristička grupa i mislim da je ambasador Gelbard (Robert Gelbard) ako sam dobro zapamtio njegovo ime, bio taj koji je u mesecu februaru te godine nazvao UČK nesumnjivom terorističkom grupom. Kasnije ja ta teroristička grupa ili organizacija prerasla u takozvane "borce za slobodu" da bi tokom agresije NATO postala pešadija NATO na Kosovu i Metohiji i u Albaniji (Albania) odakle je vršila upade preko granice na Kosovo i Metohiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A u čijim je to shvatanjima i objašnjenjima teroristička organizacija UČK pretvorena u borcu za slobodu?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je uglavnom pod uticajem Vlade SAD i NATO koji su predstavljajući tu terorističku grupu kao zaštitnike albanskog naroda kome su pretela najveća moguća zla, kako je navođeno, onda su oni postepeno prihvaćeni kao borci za slobodu. I tu sam propustio da napomenem da je gospodin ambasador Ričard Holbruk (Richard Holbrooke) uspostavio prvi kontakt sa njima. Mislim da je to bilo 1998. godine kada je posetio jednu od njihovih baza i seo "krstato", kako se to kaže, sa njima, čime ih je praktično legalizovao.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Jovanoviću, ja mislim da ste vi verovatno i rekli nešto od onoga šta sam ja želeo da čujem. Rekli ste da je OVK postala pešadija NATO. Možete li to da nam objasnite? Kako su oni postali pešadija NATO?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Vojnici UČK su često prebegavali sa Kosova na teritoriju Albanije i obrnuto i u vreme najžešćeg bombardovanja, naročito u regionu Košara (Koshare), to je jedno mesto na našoj strani prema albanskoj granici, te jedinice UČK su vršile napade u velikom broju na granicu Jugoslavije, prelazili preko nje, a NATO je to sinhronizovano pratio i bombardovao, gađao sve jedinice naše vojske koje su izašle iz skrovitih mesta da bi zaštitile granicu od tih oružanih upada. O tome postoje mnoge izjave i pisanja štampe, a na kraju to ni NATO nije krio. S druge strane vojnici UČK koji su bili poprilično pod udarima naše vojske za vreme ...

SUDIJA ROBINSON: Znači vi kažete da je redosled odvijanja događaja sledeći: OVK izvršavala napade, a onda su usledila bombardovanja NATO, što dovodi do sugestije da postoji izvestan stupanj suradnje između NATO i OVK. Da li to kažete?

SVEDOK JOVANOVIĆ: To kažu i neki rukovodici OVK ili UČK, kako se zove, koji su u kasnijim svojim knjigama rekli da je cilj bio da se napadom sa albanske teritorije izvuku srpski, jugoslovenski vojnici na čist teren, gde gi ih avioni NATO mogli bolje i lakše da gađaju. To je u njihovim kazivanjima rečeno. I tom prilikom naročito, izgинуo je priličan broj naših vojnika.

SUDIJA ROBINSON: To je, znači, jedina osnova za vaš zaključak da je postojala saradnja i da je bio taj redosled događanja: prvo napadi pa onda bombardovanje? Da li imate još neke dokaze u prilog vašoj tezi da je postojala saradnja između NATO i OVK?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Bilo je više napisa u zapadnoj štampi u vezi s tim. To se nije prikivalo. A predsednik Klinton (Bill Clinton) je dobio centralno mesto na trgu u Prištini i spomenik u znak zahvalnosti za ono šta je učinio za Albance na Kosovu. To je UČK organizovala i realizovala.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, vi ste bili tada u Njujorku. Da li je NATO za svoju vazдушnu agresiju na Jugoslaviju dobio neko, makar i najindirektnije odobrenje Saveta bezbednosti?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije, ni ti se obraćao, jer je znao da će naići na veto bar jedne od stalnih članica Saveta bezbednosti. I zbog toga je potpuno zaobišao Savet bezbednosti i delovao samostalno, što nije u skladu sa Poveljom OUN (Charter of the United Nations) koja samostalnu oružanu akciju dozvoljava samo u dva sučaja: samoodbrani i u slučaju napada druge strane. Lideri zemalja NATO su kasnije to pokušali da opravdaju time što je u prethodnim rezolucijama Saveta bezbednosti već bila navedena glava VII koja govori o pretnji miru, međutim to su bile vrlo zaobilazne, vrlo neuverljive analize koje nisu mogle uopšte da dobiju nikakvu potvrdu u dokumentima i u Povelji i koje niko ozbiljan nije

prihvatao, čak i u zapadnim zemljama. Na kraju u nizu saopštenja koje su lideri, posebno predsednik Klinton javno davali o tome zašto je ta akcija preduzeta, ta saopštenja nisu uvek bila ista nego su uvek zamenjivana nekim novim argumentima, što samo pokazuje da početna pozicija i početna teza nije bila uverljiva čak i za one koji su je iznosili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, po oceni stranih diplomata među kojima ste se kretali u tom centru Ujedinjenih nacija, da li je autoritet svetske organizacije na taj način praktično uništen?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nesumnjivo. Ja sam to i u govoru koji sam održao u Savetu bezbednosti, kada sam uporedio taj slučaj sa slučajem Lige naroda (League of Nations) ...

TUŽILAC NAJS: Ne bavimo se ovde ponašanjem međunarodne zajednice. Mislim da je to još juče rekao sudija Robinson. Ja sam takođe već u nekoliko navrata rekao da optuženi koristi mogućnost da postavlja pitanja kako bi jednostavno iznosio političku propagandu.

SUDIJA ROBINSON: Da. Sledeće pitanje, molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja pitam svedoka o govoru koji je on održao u Savetu bezbednosti, prema tome nije uopšte nikakvo akademsko pitanje...

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne. Pitanje koje ste vi postavili je bilo da li je autoritet Ujedinjenih nacija uništen kao rezultat delovanja NATO, a to je nešto što uopšte ovde nije relevantno. Molim vas da pređete na sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, za vas nisu relevantni ni zločini NATO pakta niti bilo šta. To je izraz moje, moje ...

SUDIJA ROBINSON: Isključio sam vam mikrofon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, šta ste vi rekli, šta ste vi rekli u vašem govoru u Savetu bezbednosti?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam obavestio da je tačno 24., u to i to vreme nastupila agresija NATO protiv Jugoslavije, da ona za to nije imala nikakvo uporište u Povelji Ujedinjenih nacija, niti je imala odobrenje Savet bezbednosti koji je jedini nadležan za odobravanje legalne upotrebe sile prema drugim zemljama članicama. Naveo sam i podatke o prvim žrtvama i gubicima i upozorio da je to veoma veliki udarac Ujedinjenim nacijama, jer se jedna oružana akcija protiv zemlje članice vodi van saglasnosti Savet bezbednosti kao jedinog organa koji je ovlašćen da daje saglasnost za takvu upotrebu sile i na kraju sam postavio pitanje ako se dopušta takva jedna akcija van sistema Ujedinjenih nacija, pitanje koje im se mora postaviti je ko će biti sledeći. Upozorio sam na tužnu sudbinu Liga naroda koja je tolerisala akciju Musolinijeve (Benito Mussolini) Italije (Italy) u tadašnjoj Abisiniji (Abisinia) i rekao da ...

SUDIJA ROBINSON: Sve je to irelevantno. Toje irelevantno. Pređite na neku temu koja je relevantna. I vi biste sada već trebali da završite sa vašim glavnim ispitivanjem. Ovaj svedok je ovde još od ponedeljka, a sada je sreda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, molim vas pogledajte tabulator 17. Ja se nadam da nećete osporiti, gospodine Robinson da uključimo ovaj dokument ...

SUDIJA ROBINSON: Tabulator 17, u kom fasciklu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja imam samo jednu fasciklu pa ne mogu da se snađem u tim vašim fasciklama, ali je pod rednim brojem 17 u zbiru dokaznih predmeta. Ovde je definicija agresije i, evo vidite, u fusnoti piše "zvanični zapisnik sa 29. sednice Generalne skupštine UN", zvačni tekst preuzet sa ...

SUDIJA ROBINSON: Tabulator 17?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da. I tu je definicija agresije, dakle ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću ukoliko želite, možete i mene da pozovete kao svedoka. Ja sam učestvovao u pregovorima za postizanje ove definicije 1974. godine, ali da li vam je to potrebno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li je potrebno da vi svedočite? Pretpostavljam da ste već svedočili.

SUDIJA ROBINSON: Da li vam je potrebna definicija agresije?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa mislim da je potrebno da bude ovde uneta u spis zato što se ova vaša institucija stalno oglašava nenadležnom za zločine koje su počinile velike sile na teritoriji prethodne Jugoslavije, pa biste morali da promenite ime, da ste vi samo za ono što ...

TUŽILAC NAJS: Dopustite meni da nešto kažem. Ja mislim da je optuženi otišao predaleko. Kad bi bilo relevantno za Pretresno veće da razmotri definiciju agresije, to je javni dokument i ne treba ga uvrštavati u spis u postupku. Drugo, ispitivanje optuženog i njegovo ponašanje u sudnici je nešto o čemu bi, po našem miljenju, Pretresno veće trebalo vema ozbiljno da razmisli. Sloboda izražavanja koja se daje optuženom da se sam brani je jedna stvar, a nepoštovanje Suda je nešto sasvim drugo. Mi priznajemo da ovaj optuženi ne poštuje ovaj Sud. On je to već jasno dao do znanja. Njega možda ne brine mogućnost da mu se izreknu neke konvencionalne sankcije, međutim, isto tako, mi znamo da sada ovaj optuženi razume da Sud ima mogućnost da ograniči količinu vremena u kojoj on može da iznosi svoje teze i mi smatramo da je vreme da Pretresno veće počne da razmatra mogućnost da mu

uskrati vreme za iznošenje dokaza, ukoliko se on bude ponašao ovako nepristojno kao što se ponašao danas.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mi nećemo ovo da uvrstimo u spis. Svaki student međunarodnog prava zna kakva je definicija agresije. Vi možete time da se koristite u vašoj završnoj reči, ukoliko to želite. Ako nemate više pitanja, završićemo sa vašim glavnim ispitivanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam još nekoliko pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Ne nekoliko. Ukoliko nastavite da postavljate pitanja koja nisu relevantna, privešćemo vaše glavno ispitivanje kraju. Molim vas da to imate na umu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson, pretpostavljam da je relevantno ono šta piše u tački 99. Tačka 99, samo ću pročitati, gospodine Jovanoviću, samo kraj da ne bi, odnosi se na Rambuje (Rambouillet) i poslednja rečenica glasi: "I pored višenedeljnih intenzivnih pregovora, mirovnih pregovori propali su sredinom marta 1999. godine." Da li su vama poznati ti intenzivni pregovori koji su propali sredinom marta 1999. godine u Rambujeu?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Poznati su mi iz mog aktivnog praćenja iz Njujorka i redovnog obaveštavanja o toku pregovora koje smo dobijali od Ministarstva spoljnih poslova. Iz toga je bilo jasno da pregovora uopšte nije ni bilo, nego je bilo samo posredovanja grupe, zemalja Kontakt grupe i ambasadora Hila (Christopher Hill), a pregovori između predstavnika Albanaca, političkih partija i UČK i naše strane nije nikada bilo, niti je ikakav sporazum u tom smislu postignut. Postignut je samo jedan sporazum između predstavnika različitih nacionalnosti, nesrpskih nacionalnosti na Kosovu i Metohiji i naše Vlade, a sve ostalo je nešto što se ne može nazvati sporazumom, već dogovorima koje su politički

predstavnici Albanaca na Kosovu i UČK i neki članovi Kontakt grupe međusobno dogovarali, potpisivali ili parafirali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, mene interesuje da li vi, kao jedan iskusan diplomata, upravo ovo šta sam vam pročitao, što stoji u ovom tekstu: "Mirovni pregovori su propali sredinom marta 1999. godine", ako su razgovori propali kao što se ovde priznaje, kako su mogli biti postignuti sporazumi o kojima se govori?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je upravo ono šta sam pokušao da objasnim. Oni su propali, jer nije došlo do sporazuma između takozvanih glavnih strana koje su pozvane i jedini sporazum koji je postignut, takozvani "Privremeni sporazum o miru i samoupravi na Kosovu" (Interim Agreement for Peace and Self-Government In Kosovo) je onaj koji su potpisali predstavnici albanske strane i kao svedoci parafirali nekoliko članova Kontakt grupe, ali to nije sporazum ni u pravnom ni u političkom smislu reči.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala gospodine Jovanoviću, još samo ću vam jedno pitanje postaviti. Vi imate veliko iskustvo, dugo ste bili u spoljnoj službi, da li vam je poznata Međunarodna krizna grupa (ICG, International Crisis Group)? Samo mi recite da ili ne.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta znate o Međunarodnoj kriznoj grupi, najkraće, pošto ćemo, očigledno, sad završiti?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Znam ono šta se odnosi na Kosovo i na naš region. I ta grupa je u tom pogledu bila i ostala veoma aktivna i zauzimala je stavove koji su praktično uvek bili protiv interesa Srbije i Jugoslavije, a u korist ideje o nezavisnosti Kosova i Metohije ili njenog stalnog izdvajanja iz teritorijalnog integriteta Srbije. I tu nedavno je iznet jedan predlog u prilog nezavisnosti, a to i ne iznenađuje, jer je jedan od kreatora te grupe gospodin Abramovic, Morton Abramovic (Morton Abramovitz) koji je, između ostalog, bio i savetnik, a onda i član delegacije albanskih

političkih vođa i UČK na konferenciji u Rambujeu, čime je pokazao svoju veliku pristrasnost i opredeljenost za jednu stranu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Jovanoviću. Nemam više pitanja gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Gospodine Najs, idemo sada prvo na pauzu.

TUŽILAC NAJS: Svakako ali pitam se da li bi nakon što se svedok povuče mogao da dobijem dva minuta. Nema veze sa njegovim svedočenjem.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Jovanoviću, sada možete da idete i da počente sa svojom pauzom.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, nedavno smo videli proračun vremena koje je do sada prošlo i vidimo da smo dosta vremena potrošili na proceduralne stvari. Primili smo isto tako popis svedoka od optuženog koji mene dosta brine i to iz sledećih razloga. Prema mojim proračunima uz pretpostavku da uspemo da održimo granicu od vre trećin glavnog ispitivanja taj bi nas popis svedoka odveo negde u jun, otprilike. I iako postoje neki svedoci koji su svedoci za sve segmente predmeta, on se još uvek bavi Kosovom. I ja sam već ranije govorio i pisao i moram još jedanput da ponovim da optuženi obično tokom svog vremena postavlja pitanja koja nisu relevantna i tek onda, pred kraj dodeljenog vremena počinje da postavlja relevantna pitanja. Na taj način gotovo prisiljava Pretresno veće da mu da još više vremena. Mene brine mogućnost da bi on taj svoj mehanizam mogao da primeni i na izvođenje dokaza u celini. Imajući to u vidu, ja zaista nastojim sva svoja unakrsna ispitivanja da izvedem brzo. Zato sam i izneo predlog da se ovom svedoku daju dokumenti pre unakrsnog ispitivanja, jer će time da se ubrza ceo proces. Sa ovakvim svedocima, kad nemamo njihovu detaljnu izjavu, kad ne možemo s njima da stupimo u kontakt, ono šta oni

čuju, šta oni kažu ovde je za nas uvek iznenađenje, jer ne znamo šta će oni da kažu, kakve će teze da iznesu i zato limit od dve trećine vremena neće uvek da bude moguć. Ja ću da budem selektivan, ja sam već ranije rekao. Zamoliću za razumevanje za one sučajeve u kojima pokušavam dokazne predmete da uvrstim relativno brzo i imajući u vidu da verovatno neću uspeti sve teze Tužilaštva da iznesem takvim svedocima što Pravilnik (Rules of Procedure and Evidence) traži od mene, ipak, moraću da budem selektivan.

SUDIJA ROBINSON: Pa to je nešto o čemu vi odlučujete, gospodine Najš. Pretresno veće je zabrinuto zbog korišćenja vremena kako je bilo do sada, mi to razmatramo i uskoro ćemo da izdamo jedan nalog u vezi s time. Nas jako brine način na koji se ovde koristi vreme. Idemo sada na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najš

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, ja neću da vam postavljam pitanja o sadržaju belih knjiga, ali mi smo videli da su te knjige pripremljene veoma detaljno. Vi ste naveli izvore. Reci te mi da li postoji neki sličan dokument ili neko slično istraživanje u vezi sa ubijanjem i proterivanjem Albanaca sa Kosova?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Svakako da postoji samo što to nisu dokumenti koji su do mene stizali, niti sam ja takve dokumente bilo kome prosleđivao. To su pisali oni ljudi i one organizacije koje su uglavnom bile naklonjene Albancima i njihovim ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinite. Prekinuću vas. Izvori vaše Vlade, odnosno sredstva vaše Vlade su korišćena da se načini veoma

detaljna analiza onoga šta je učinjeno protiv njih. Svi ste vi znali za tvrdnje o proterivanju i ubijanju kosovskih Albanaca, a za koje Srbija tvrdi da se radi o građanima koji imaju ista prava. Recite nam zašto nije načinjena nikakva slična analiza u vezi sa tim ubistvima i proterivanjima?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, u ovim knjigama, belim, ima puno imena Albanaca i drugih nesrba koji su bili žrtve raznih terorističkih akcija na Kosovu i Metohiji i to nije samo zaštita srpskih žrtva, nego svih žrtava UČK. A to što su jugoslovenski zvanični organi mogli to da naprave bolje i više nego drugi, to je zato što su bili na terenu i imali su najdostupnije informacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete da nam pomognete, kako bismo mi to istražili? U kojoj knjizi ćemo naći dokaze o ubistvima kosovskih Albanaca? Dakle u kojim to belim knjigama ćemo naći dokaze o ubijanju kosovskih Albanaca od strane srpskih snaga? Recite nam, molim vas.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja govorim o ubijanju kosovskih Albanaca od terorističke OVK i njihova imena se tu mogu naći, a što se tiče ubijanja Albanaca od strane policije i vojske, oni su ubijeni u borbama i tu su uglavnom članovi OVK. Ako je bilo negde civilnih žrtva u tim okršajima, to je bilo za žaljenje, ali nije bio željeni cilj akcija ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Poslednje pitanje u vezi sa ovom temom. Srbija je od kasnog leta 1995. godine znala za navode o Srebrenici. Da li je ikada iskoristila svoja sredstva kako bi sačinila jedan izveštaj poput bele knjige u kojoj se analizira i obrađuje smrt svih onih ljudi u Srebrenici? Da li je to ikada učinjeno, a ako nije, recite nam zašto nije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Vama je poznato da je od 4. avgusta 1994. godine bio nastupio prekid svih političkih i ekonomskih veza i kontakata sa rukovodstvom Republike Srpske i da je od tada uvid u ono tamo šta se događalo bio veoma ograničen i veoma mali, tako da je ta činjenica koja je trajala sve do početka dejtonskog

procesa, do trenutka kada je rukovodstvo Republike Srpske prihvatilo da predsednik Milošević govori u ime svih njih u Dejtonu (Dayton), dotle je pristup informacijama i mogućnosti uticanja na razvoj u Kosovu ... U Bosni i Hercegovini bio za našu stranu veoma ograničen

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A nakon Dejtona, da li su sprovedene istrage, poput onih iz "Bele knjige", onoga šta je učinjeno u Srebrenici?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja to ne mogu da znam, jer nisam tada bio u zemlji. Bio sam u Njujorku, a s druge strane tada je nastupio ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, da li je to ozbiljan odgovor? Vi ste se u Njujorku svakodnevno bavili tvrdnjama o bivšoj Jugoslaviji, o Srbiji o Crnoj Gori i vi niste mogli da znate da li je sprovedena prava istraga, prikladna istraga o Srebrenici?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Srebrenica se nalazi na teritoriji druge države i ta teritorija je bila stavljena pod neku vrstu protektorata posle Dejtonskog sporazuma (Dayton Accord) i došle su međunarodne snage koje su dalje bile nadležne za ispitivanje, analiziranje i upravljanje tom državom. Mi nismo imali ni organe ni mogućnosti da u toj državi vršimo inspekcije i analize i da dolazimo do nekih dokaza na osnovu kojih bismo mogli da pravimo neku knjigu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle znali ste da takva knjiga nikada nije sačinjena?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam za nju čuo, možda je sačinjena, ali nisam nikada čuo za tako nešto.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Nadam se da ste od juče bili u prilici da pogledate barem neke dokumente ili sve dokumente koji su vam dostavljeni u registratoru? Da li ste bili u prilici da to učinite?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Moram reći da sam juče pristao da primim te dokumente verujući da se radi o malom broju, međutim dobio sam dve knjige, velike skoro kao dve Biblije i to ni jednom čoveku nije moguće ni da prelista, a kamo li da pročita za tako kratko vreme. Ja sam nastojao, uprkos tome da se koliko-toliko upoznam sa njima, primetio sam da ima tu dosta zapisnika sa sednice Saveta za koordinaciju spoljne politike. Taj dokumenat je veoma tajan, ja lično nisam spreman da o tome govorim dok se ne oslobodim čuvanja državne tajne, a o ostalim dokumentima možemo da govorimo, mada neke, kažem, nisam uspeo da pročitam do kraja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je bila vaša primedba koju ste juče dali kada vam se predočila mogućnost da pogledate dokumente. Da li je to odgovor koji ste ranije pripremili?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Moj jučerašnji odgovor koji sam dao uvaženom predsedniku Pretresnog veća, ja sam pitao da li sadrži državnu tajnu, dobio sam odgovor da ne sadrži, onda sam pristao, međutim kada sam pogledao tekstove, video sam da dobar deo tih tekstova predstavljaju zapisnici sa sednica Saveta za koordinaciju spoljne politike, a to su dokumenti od najveće državne osetljivosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, ti dokumenti su bili dostavljeni bez ikakvih ograničenja i prigovora kako bismo ih koristili ovde na ovom suđenju. Ja ću vam postavljati pitanja u vezi sa određenim paragrafima iz tih dokumenata i od vas ću da tražim da na njih odgovarate. Časni Sude, prosto je neverovatno da postoji sada neko ograničenje njegovog svedočenja, a da se to unapred nije reklo. Videćemo kako ćemo da nastavimo s radom. Gospodine Jovanoviću, pre nego što pređem na te dokumente hteo bih da vam kažem da želim da se pozabavim sa tri odnosno četiri teme. Prva tema to su ovlašćenja optuženog, druga tema su zločini ili navodni zločini koji su počinjeni i saznanja koja ste vi i optuženi imali u vezi sa tim zločinima. Treća tema je sledeća, a postaviću to u formi

pitanja. Tačno je, zar ne, kao što svi ovu dokumenti pokazuju da tokom čitavog perioda vođenja pregovora i tokom perioda rata, vaše ambicije, vas, optuženog i ostalih Srba su bile da na kraju ostvarite postojanje države u kojoj će svi Srbi živeti zajedno, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je potpuno netačan prilaz, netačna teza i još netačniji zaključak. Zašto? Zato što smo se mi od početka zalagali za postojanje Jugoslavije koja je postojala pre krize, a onda, kada je ona nastupila, trudili smo se da se sačuvaju bar oni delovi i one republike koje se nisu izjasnile za nezavisnost. To je kontinuirani proces. A kada su se izjasnile za nezavisnost i Makedonija i Bosna i Hercegovina i kad su dobile međunarodno priznanje, mi smo i pre toga i u deklaraciji usvojenoj zajedno sa Ustavom izričito naglašavali da nemamo nikakvih teritorijalnih pretenzija prema bilo kom delu teritorije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Ja sam ovo opisao koristeći se neutralnim terminima. Nisam koristio "reči Velika Srbija", "svi Srbi u jednoj državi". Rekao sam samo da se radilo o jednoj ambiciji koja je preovladavala kod većine. Recite nam da li ste vi zaista najiskrenije tražili multietničku organizaciju bez obzira na dominaciju ili koegzistenciju sa Srbima? Da li ste vi to lično tražili?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Mislite na Bosnu i Hercegovinu ili na celu Jugoslaviju?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na celu Jugoslaviju.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Naš stav je bio principijelan i jasan, zasnovan na ustavnim stavovima i slobodnom opredeljenju svih naroda koji su formirali prvobitnu državu Srba, Hrvata i Slovenaca. Prema tome ono šta je za nas bilo bitno jeste da je ta zajednička država bila najbolje rešenje za sve, jer su toj državi svi bili zajedno i svi bili veliki, a kad su počeli da je napuštaju postali su mali i zavisni od drugih i ušli u niz problema koje je to stvorilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: S obzirom da će se bivša Jugoslavija raspasti, da li ste vi imali bilo kakvu ličnu želju da vidite migraciju

etničkih grupa, dakle da se one vraćaju nazad u svoje matične države, kako biste, u stvari, imali etnički čiste države? Da li ste to želeli, gospodine Jovanoviću.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To nismo mogli da želimo čak i ako bi nam se tako nešto imputiralo, jer je sama Srbija multietnička i ona je praktično jedina posle razbijanja Jugoslavije ostala multietnička, praktično do kraja, a naš jedini cilj je bio da se ta država očuva, jer je ona najviše odgovarala svima i najbolje rešavala problem svih da žive u jednoj državi, a ne u više podeljenih država. To je tako legitiman, prirodan i ljudski stav da se on ne može dovoditi u pitanje bilo kakvim naknadnim mišljenjima da smo mi imali neke ambicije da neke prisvajamo ili da druge proterujemo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, dokumenti koji su dostavljeni Pretresnom veću, ovom svedoku i optuženom juče imaju isti tabulatorski sistem, ali radi se o tome da optuženi i svedok imaju sve dokumente, dok se u vašem registratoru nalazi samo dokumenti koji nisu ranije predloženi. Na primer kada se pozovem na tabulator 15, kao što ću to sada da uradim, radi se o tabulatoru koji vi nemate u vašem registratoru, budući da se radi o prethodnom dokumentu, a zamoliću sada svedoka da pogleda svoj primerak, tabulator 15, da pogleda stranu 89. Molim poslužitelja da na grafoskop stavi stranu 92, a zatim stranu 93, dakle da se te strane stave na grafoskop. Radi se o stenografskim beleškama Saveta za koordinaciju državne politike, 9. januar 1993. godine ...

SUDIJA BONOMI: Da li Pretresno veće ima svoje kopije?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, o tome smo razgovarali, ali s obzirom na mnoštvo dokumenata i s obzirom na to da Pretresno veće možda radi sa svojim ličnim kopijama, možda je ovo najbolji način. Gospodine Jovanoviću, ovde vidimo stenografske beleške Sveta za koordinaciju stavova državne politike, tako je to barem opisano

prevodioci: Prevodioci napominju da nemaju originalne dokumente.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Datum je 9. januar 1993. godine. Nema potrebe da pogledamo prvu stranu. Vidimo da je predsedavao Dobrica Ćosić. Vi ste bili prisutni, optuženi je bio prisutan, gospodin Bulatović, Đukanović, Krajišnik, Mladić i drugi su takođe bili prisutni.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih hteo da se prvo obratim uvaženom Pretresnom veću i da potsetim da su ovo dokumenti najosetljivije vrste i da ja nisam dobio oslobođenje od otkrivanja državnih tajni. Ako bih mogao dobiti takve garancije od Suda da neću biti gonjen i uznemiravan od strane svoje Vlade po mom povratku odavde, ali bojim se da neko u mojoj Vladi može da mi stavi ozbiljan prigovor i da budem predmet njihovog sudskog gonjenja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, podsetite nas na istorijat ovog dokaznog predmeta.

TUŽILAC NAJS: Što se tiče ovog dokaznog predmeta, dakle ovaj konkretni dokazni predmet, on je dobrovoljno dostavljen na osnovu zahteva koji je bio upućen Srbiji Crnoj Gori i nije bilo nikakvih pomena o bilo kakvom ograničenju upotrebe tog dokumenta. Što se tiče onoga šta je svedok sada rekao, to se odnosi na državne i na vojne tajne, a ovaj dokument zaista i nosi naslov "strogo poverljivo", međutim ukoliko postoje bilo kakve vojne i državne tajne, to očigledno više ne važi s obzirom da je to predočeno od Srbije i Crne Gore i Srbija i Crna Gora su vrlo dobro znale da se radi o nečemu šta će javno da se koristi i bilo je potpuno jasno koji je njihov položaj u vezi sa ovim dokumentom, budući da su za neke druge dokumente zatražili drugi stav i došlo je i do odluke Pretresno veća o tim dokumentima, a nikada se nije ...

SUDIJA ROBINSON: Preko koga je bio predočen ovaj dokument?

TUŽILAC NAJS: Preko Lilića.

SUDIJA ROBINSON: A on je bio oslobođen odavanja državne tajne.

TUŽILAC NAJS: Da, on je bio prvi. On je predočio te dokumente, ali nismo detaljno s njim o tome razgovarali, pogledali smo samo jedan paragraf. Razlog što nismo s njim o tome razgovarali je bio to što nismo imali dovoljno vremena.

SUDIJA ROBINSON: Ali on je bio oslobođen čuvanja državne tajne u vezi sa svim dokumentima, uključujući i ovaj dokument?

TUŽILAC NAJS: Da, svih dokumenata.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay).

ADVOKAT KEJ: Oslobođanja od čuvanja državne tajne odnosi se na pojedince, a ako mogu da pomognem Pretresnom veću, kada je bilo jasno da će Lilić da se pojavi kao svedok, bilo je očigledno da će on da govori o nekim stvarima koje bi se inače smatrale državnim tajnama i kako bi se izbegli bilo kakvi lični problemi, dosta toga je bilo preduzeto da bi mu se omogućilo da on svedoči o tim stvarima, ali oslobođanje se ticalo samo njega lično. To se nije odnosilo na dokument, budući da se to oslobođanje tiče pojedinca. I mislim da to treba imati na umu u vezi sa ovim svedokom.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali pitanje je da li u tom dokumentu postoji bilo šta što bi eventualno izložilo svedoka krivičnom gonjenju i da li je uopšte potrebno takvo jedno oslobođanje.

ADVOKAT KEJ: Pa to nećemo znati sve dok se ne pojavi takvo jedno pitanje.

SUDIJA BONOMI: Ali kako može to pitanje da se uopšte pojavi ako je vlada jedne zemlje dobrovoljno dostavila taj dokument?

ADVOKAT KEJ: Pa dokument se može dostaviti bez ikakvih uslova, ali ako se odgovori svedoka dotiču nekih stvari koje su izvan tog dokumenta, dakle kao odgovor na pitanje, onda će možda određene teme moći da se kategoriziraju kao državna tajna.

SUDIJA BONOMI: Da, ali to nema nikakve veze sa dokumentom. Dakle ne radi se o tome da oslobađanje od državne tajne treba da se da pre nego što se svedoči.

ADVOKAT KEJ: Pa ja sam to samo napomenuo kako bismo imali sve elemente, kompletnu sliku, budući da je gospodin Najs govorio o samom dokumentu. Treba takođe imati na umu i položaj svakog pojedinca. To spominjem budući da sam bio uključen u slična pitanja pre par meseci, a vezano za dokumente određenih svedoka.

TUŽILAC NAJS: Pa već mesecima su ljudi mogli čak i javno da objavljuju ovaj dokument, budući da su mu imali pristup i mislim da moj kolega preteruje u svojoj analizi, budući da se to odnosi samo na državne i vojne tajne.

SUDIJA ROBINSON: Radi se o javnom dokumentu.

TUŽILAC NAJS: Pa ne u tom smislu. Radi se o tome da je taj dokument javno korišćen tokom ovog suđenja i da onda svako može da dođe do tog dokumenta.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Jovanoviću, mi smo razmotrili vašu zabrinutost. Po našem mišljenju nema ničeg šta bi vas izložilo onim opasnostima koje ste naveli. Molim vas da odgovorite na pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pri dnu strane 92, strane koja se nalazi na grafoskopu, vidimo pri samom dnu te strane, molim poslužitelja da pomeri dokument, hvala, dakle vidimo šta ste vi tu rekli. Kažete

sledeće: "Što se tiče samog imena, uprkos otporima koje su pružali prema državi, ja imam utisak da ta mogućnost nije izneta. Mislim da bismo mi u Ženevi (Geneva) trebali da insistiramo na tome da se svako može nazvati onako kako želi, jer ako ne možemo svi da imamo naziv konfederalnih jedinica, posebno ako se to tiče garancija koje ćemo im dati u vezi sa ljudskim pravima. Mi očigledno moramo da garantujemo da enklave unutar pokrajina odnosno unutar konfederalne jedinice će biti u potpunosti zaštićene i da će izbeglice imati pravo da se vrate i da će dobiti kompenzaciju za uništenu imovinu" i tako dalje. Pročitaću dalje šta ste rekli: "Međutim to neće da funkcioniše budući da će doći do prirodne migracije prema matičnim državama, a niko nikada nije ni platio vojne odštete bilo gde, pa siguran sam da se to neće ni ovde desiti. Mi moramo da napravimo taj velikodušni gest, moramo da garantujemo humanitarni aspekt, moramo da garantujemo da ta neegzistencijalna tvorevina zvana 'Bosna' bude u neegzistencijalnim uslovima mnoge godine i to bi onda trebalo da umiri strahove o stvaranju Velike Srbije". I ovi šta ste vi tu rekli, dakle javno je jedna stvar, a to se ne meša sa onom vašom ambicijom da države treba da se spoje, dakle da bi srpske države trebale u dogledno vreme da se spoje. Da li sam u pravu?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih uvaženom predsedniku Pretresnog veća još jednom hteo da ponovim, ja sam primio ovo uveravanje, da mi ne predstoji nikakva neprijatna stvar po povratku u zemlju, ali nisam dobio lično odobrenje da mogu da iznosim ili komentarišem dokumente od najvećeg državnog značaja. To je gospodin Lilić, kako smo čuli, dobio lično, ja nisam dobio lično. Vaše uveravanje veoma cenim, ali nisam siguran da će ono biti dovoljno i relevantno za moju Vladu da će da mi progleda kroz prste za ono šta ćemo ovde govoriti.

SUDIJA ROBINSON: Ali u odgovoru na ovo pitanje nema ničega šta bi vas izložilo takvoj opasnosti. Radi se o veoma jasnom, direktnom pitanju.

SVEDOK JOVANOVIĆ: To je tačno, ja ne bežim ni od kakvog odgovora, ali je to pitanje na osnovu citata jednog dokumenta pod državnom tajnom. Ako je taj dokument dostavljen Sudu zato što je to Sud tražio, to je jedna stvar, ali nije, da je meni rečeno pre toga da ću ovde imati razgovor u vezi sa tim ...

TUŽILAC NAJS: Da li mogu da zaustavim svedoka? Ja imam na umu vreme. Ja sam izneo svoj stav veoma jasno. Ovom svedoku dajem priliku da komentariše ono što se tiče njegovog kredibiliteta. Ako ne želi, idem dalje. Dakle ne želi da odgovori, pređimo sada na tabulator 16.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Mogu ja da odgovorim, samo sam hteo da upozorim da slučajno nemam neke posledice kad se vratim. Što se tiče vašeg pitanja, gospodine Najsa, ja ne vidim nikakvu razliku između onoga šta je ovde rečeno i onoga što smo mi govorili za agresiju. Ovo je priprema za razgovore u Ženevi gde će, koliko sam razumeo, a ja nisam ceo tekst pročitao, nego ono šta ste vi pročitali i tamo u Ženevi će se raspravljati o raznim tipovima organizovanja triju zajednica u Bosni i Hercegovini, polazeći od najvišeg konfederalnog, pa do nižih, kantonalnih. Ovde je reč o tome šta bi mogao da bude maksimalan cilj bosanskih Srba. Razume se, oni koji su se oduvek izjašnjavali za ostanak u zajedničkoj državi, najviše su se pridržavali tog maksimalnog cilja da to bude konfederalna Bosna i Hercegovina i ovde je razmatrano to pitanje na jedan rastresit način koji bi njih umirio da neće biti otrgnuti zauvek i potpuno nego da će se kroz specijalne veze između ostatka zajedničke države i Bosne i Hercegovine njihovi ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, ovo je dug odgovor. Ja sam vam skretao pažnju na prirodnu migraciju, da niko neće plaćati ratne odštete i da treba načiniti taj gest i garantovati nešto što ne može da postoji, a šta će da se zove "Bosna", dakle da ljudi ne bi brinuli o Velikoj Srbiji. Ja vam sugerisem da to, u stvari, otkriva koja je bila vaša istinska ambicija. Da li sam u pravu?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Niste, niste uopšte u pravu jer to je upravo suprotno onome. Govoreno je ovde da treba, insistiranje na humanitarnim aspektima i puštanje da ljudi slobodno odlučuju gde će živeti, da se ne umiri, nego odvrate strahovi od nekakve Velike Srbije, pošto je ta Velika Srbija kao bauk se širila svuda i to planski i sistematski, da bi se ljudi odvrćali od zajedničke države sa Srbijom, ovo je rečeno upravo iz tih pozicija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledate sada tabulator 16. Molim vas da okrenete stranu 19, engleska verzija ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo da pomognem u razjašnjavanju ovog šta je rekao gospodin Jovanović. Gospodin Jovanović je upotrebio izraz "odvrati". Taj izraz "odvrati", piše u srpskom tekstu. On je ponovio izraz koji je upotrebio i koji piše u stenogramu srpskog teksta. Skrećem vam na to pažnju. U poslednjem redu na strani 89.

SUDIJA BONOMI: Broj dokaznog predmeta?

TUŽILAC NAJS: Da, u pravu ste. Ovaj dokument koji ste upravo sada razmatrali ...

SUDIJA BONOMI: Izvinjavam se, ne mogu da pronađem to u indeksu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li ste vi to izneli ispravku?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hteo sam samo da vas upoznam sa činjenicom da je gospodin Jovanović sada upotrebio isti izraz koji je upotrebio. Izraz je "odvratiti", a ne umiriti.

SVEDOK JOVANOVIĆ: To je tačno, u prevodu, u engleskom stoji "umiriti", a ja sam rekao i piše u tekstu, "odvratiti".

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokument 469, gospodine Jovanoviću, to je tabulator 16 za vas. Ovaj sastanak je održan 21. januara. Recite nam gde su se obično održavali ti sastanci: u Dobanovcima, u Beogradu, gde?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu tačno da se setim. Sećam se jednoga u Beogradu i mislim da sam ja prisustvovao samo sastancima u Beogradu, ali moguće je da sam se u tome prevario.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidimo one uobičajena prisutne, Mladić, Karadžić i neki drugi, na strani 19 vi ste reki sledeće, gospodine Jovanoviću. Počinjem od drugog paragrafa: "Stoga teritorijalna veza sa Srbijom i Crnom Gorom"

SUDIJA KVON: Proverite da li je svedok to našao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da to je strana 19, drugi paragraf koji počinje rečima na engleskom, "dakle". "Stoga teritorijalna veza sa Srbijom i Crnom Gorom, drugim rečima sa Jugoslavijom, mora da se osigura i to na neosporan način koji nije tranzitorne prirode. Ono šta je važnije jeste da teritorija koju dobijemo, da je pretvorimo u nacionalno homogenu teritoriju što je pre moguće, ne putem etničkog čišćenja" i tako dalje. "Etničko čišćenje", kako stoji u prevodu, "dići ruke od toga". Dakle "treba da koristimo mirovni proces u razmeni stanovništva, drugim rečima doći će do migracije i emigracije. Ono šta je važno jeste da život u toj budućoj Bosni postane nemoguć i da svi to pojedinačno shvate kako bi pohitali svojim prvobitnim pokrajinama ili provincijama. Dakle to je strateški cilj kome treba da težimo i koji treba ostvariti. Kada se to bude ostvarilo ili kao što to Demokratska stranka kaže, kada to bude zrelo. Međutim to nije bilo zrelo za njih, ali bi trebalo da bude zrelo za

nas. Sve ostalo je pitanje tehnike uključujući i razbijanja Bosne na tri dela. Ukoliko to oni budu sprečili, onda će se čitava ta ideja dovesti u pitanje. Drugo, ukoliko sloboda kretanja bude dovela do slobode nastanjivanja i ukoliko mešanje stanovništva bude išlo nama na štetu, onda ono šta je dobijeno do sada će polako nestati i mi ćemo u suštini izgubiti sve u budućnosti. Stoga to bi trebalo da bude cilj. Ovo bi trebalo da bude cilj. Ne da se promeni tema diskusije o činjenici da je veliki broj Srba ostao u tuđim provincijama, već treba zgrabiti teritorije koje mogu da funkcionišu a onda ohrabriti migraciju naših ljudi u pravcu tih provincija, a njih u pravcu njihovih. Kako bismo to uradili, treba biti mudar, a to, po mom mišljenju, treba da bude naša ideja vodilja. Ukoliko se to može ostvariti, onda bi to moglo da bude čak i u roku od nekoliko godina”

prevodioci: Prevodioci ponovo napominju da nemaju original.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, vraćam se na moje prvobitno pitanje. Recite nam iskreno, ambicija je postojala da se na ovaj ili onaj način ostvari da svi Srbi žve u jednoj državi, da ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovde je prvo u prevodu rečeno da se radi o *“brake-up”* (rušenje, podela) Bosni, a u originalu piše da sam rekao *“razlamanje Bosne na tri dela”*. Znači Bosna ostaje kao država samo se sastoji iz tri kantona ili tri konstitutivna dela. To je nešto što je sasvim različito. Ovo izlaganje je, u stvari, napravljeno tako da odvraća svako razmišljanje koje bi vodilo ka nasilnim rešenjima ili nečemu što bi bilo nasilno preseljavanje stanovništva. Trebalo je da se bosanski Srbi odvrte od takvih razmišljanja i da se, da, da poveruju u zakon života da bi sami regulisali to pitanje onako kako tim ljudima u delovima buduće Bosne bude odgovaralo. Znači bez nasilja, bez takozvanog etničkog čišćenja, a uz kretanje stanovništva u pravcima koji oni budu želeli, razume se sa ekonomskom politikom koju bi sva ta tri dela vodila prema njima. Prema tome ovo nije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, u mom pitanju ja ništa nisam rekao o nasilju. Ništa nisam rekao da se to mora odmah da se dogodi. Ja sam vas pitao da li je to bio krajnji cilj. Vi ste izjavili sve ovo, vi ste izjavili da ste želeli da živite u jednoj jedinstvenoj državi u kojoj bi, u stvari, živeli samo Srbi. Možete li vi sada sudijama da objasnite ovo šta stoji na strani 19, gde vi kažete: "Život u budućoj Bosni mora da postane nemoguć. Svi moraju da shvate da moraju da požure i vrate u svoje originalne provincije. To je strateški cilj". Objasnite nam to, molim vas, kako bismo to mogli da uskladimo sa ostatkom vašeg svedočenja.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je razvoj koji bi se dešavao u Bosni i Hercegovini, nezavisno od Srbije i Crne Gore, znači u budućoj Bosni i Hercegovini kao nezavisnoj državi bi bile te tri etničke celine, odnosno celine po dogovorima koji će se postići, u kojima će jedan etnički narod da bude u većini, a nije nikako pledoaje za zahvatanje u Bosnu i njeno pripajanje Srbiji, jer se govori samo o budućoj Bosni. A to što će u toj Bosni ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postaviću vam još jedno pitanje, ali pre toga molim sudskog poslužitelja da na grafoskop stavi dno strane broj 20. Gotovo odmah nakon vašeg izlaganja na tom sastanku sa Mladićem, Karadžićem i svim ostalima, Karadžić je rekao ovo. A ne, još niste pronašli, izvinjavam se. Tu, znači, Radovan Karadžić kaže: "Ja mislim da ovo o čemu govori Jovanović" vidite li taj dio, "ja mislim da ovo o čemu govori Jovanović se već dogodilo u značajnoj meri. U Zvorniku smo bili 50-50 posto. Broj stanovnika Zvornika je sada isti, otprilike 50.000, ali su svi oni Srbi. Više od 24.000 Srba iz Zenice i centralne Bosne su došli i zaustavili se u Zvorniku. Samo kad bi nam Srbija pomogla na taj način da ne prihvata one izbeglice koje ne mora da prihvati". On je, dakle, opisivao masovno preseljenje stanovništva kako bi se ostvarila srpska dominacija u tom području, zar ne? Da ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je stav koji je gospodin Karadžić iznosio i ja sa tim nemam ništa zajedničko.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. A sada moje poslednje pitanje o vašem sopstvenom doprinosu na sastanku kom su prisustvovali svi ti ljudi. Pri dnu stranice 19, za vas to je treći paragraf na stranici 20. Negde četiri reda u paragrafu. Tu govorite vi, gospodine Jovanoviću i kažete: “Prema tome, to treba da bude cilj. Ne da se tema diskusije menja u činjenicu da je veliki broj Srba ostao u stranim provincijama. Mi moramo da zauzmemo teritorije koje mogu da funkcionišu i zatim da ohrabrimo migraciju naših ljudi u smeru naših provincija, a drugih u smeru njihovih”. Objasnite, molim vas, meni i sudijama kako se taj vaš predlog razlikuje od onoga šta je Karadžić upravo opisao?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Oprostite, ja nisam tačno našao na kojoj stranici je to, 20 ili 19?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je to bila stranica 20, treći paragraf koji počinje sa “ali ako”.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je viđenje mirnog razvoja u Bosni i Hercegovini, a ne nasilnog, uz vršenje fizičkih prinuda nad drugim ljudima. To je način da se bosanski Srbi umure da neće ostati u manjini u svojim entitetima, već da će život učiniti da će jedan deo tih ljudi da ode ka svojim entitetima, a da će drugu Srbi iz njihovih entiteta da dođu ovamo. Izlaganje je upravo usmereno na to da Srbi u Bosni ne budu ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: ... zabrinuti da će ostati nadglasavani u svojim kantonima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo radi korektnosti prema svedoku pošto smo sada na strani 20 srpske verzije ovog stenograma. U prevodu koji sam ja čuo, ali on je otišao, u transkriptu ga ne mogu naći

pri vrhu strane 20, kad pominje etnička čišćenja, ja sam čuo u prevodu kako gospodin Jovanović kaže "treba dići ruke od etničkih čišćenja", a on to nije rekao, on je rekao "etnička čišćenja su podmetanja". To ja čitam ovde, kako piše u samom tekstu, što je vema različito od onoga šta je citirano.

SVEDOK JOVANOVIĆ: Da, to piše u srpskom tekstu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: On kaže, "etnička čišćenja su podmetanja". To piše u srpskom tekstu, a čuo sam na prevodu da treba dići ruke kao da neko vrši, kao da on misli da je to dobro pa treba dići ruke.

SVEDOK JOVANOVIĆ: Tačno je.

SUDIJA ROBINSON: Ja to nisam vidio u transkriptu, ali možda je već otišlo. U svakom slučaju, hvala na objašnjenju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sad kad ste vi priznali da je ono šta je na ovom sastanku rečeno bilo ono šta sam ja sugerisao, situacija je sasvim jasna. Vi niste rekli istinu kad sam vas ja na početku ispitivanja pitao o vašim ličnim namerama. Vi niste priznali da ste vi lično imali želju da vidite premeštanja stanovništva ove vrste.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam imao niti sada kažem da sam imao, jer je u pitanju bilo upravo sprečavanje etničkog čišćenja i nasilnog premeštanja stanovništva iz jednog kraja u drugi. I ovde je ukazano na potrebu da se prepusti životu da on odredi ko će gde da živi, prema tome ja ostajem pri tome da sam uvek bio suprotstavljen tim fizičkim akcijama protiv slobodne volje stanovništva u bilo kom kraju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vam kažem da ste vi delili interes bosanskih Srba i da ste bili spremni da ih branite, njih i njihove akcije. Tačno ili netačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam bio spreman da branim njihovo pravo na samoopredeljenje i slobodan i ravnopravan život

u Bosni i Hercegovini. Od njih i drugih koji su tamo živeli zavisilo je kako će ta Bosna da bude uređena, a ja sam se suprotstavljao fizičkim akcijama koje su mogle da znače etničko čišćenje ili drugo nasilje koje bi se vršilo nad bilo kojim delom u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC NAJS: A sada molim da pređemo na privatnu sednicu u skladu sa pređašnjom odlukom Pretresnog veća.

SUDIJA ROBINSON: Da, molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, na osnovu izvora informacija vezano za tabulator 20, paragraf 7, da li ste vi saznali za osudu ponašanja sa srpske strane u vezi sa događajima koji su se tada desili?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Saznali smo iz ovog priloga, iz ove depeše, a iz javnih izjava ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas nemojte da identifikujete izvor.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, saznali smo iz javnih izjava koje su osuđivale ponašanje bosanskih Srba.

TUŽILAC NAJS: Čanis Sude, uz dozvolu Pretresnog veća, molim da ovi dokumenti dobiju dokazni broj, pa ćemo onda da idemo redom od tabulatora do tabulatora.

SUDIJA ROBINSON: Da, koji će da bude broj?

sekretar: 826.

TUŽILAC NAJS: Molim da se tabulator 20 uvrsti u dokazni spis.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, pogledajmo sad tabulator 21. Molim vas budite ljubazni i pogledajte prvu stranu ovog dokumenta i paragraf 1 i paragraf 2. Dakle, da li su postojale bilo kakve informacije o tome da se traži od paravojske bosanskih Srba da prekinu sa napadima na Srebrenicu, a da SFRJ prestane da dostavlja paravojsnim snagama bosanskih Srba oružje i opremu? Molim vas odgovorite samo sa da ili ne.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja znam samo da je predsednik Milošević sam osuđivao napade na Srebrenicu i nije to dozvoljavao i dopuštao, a što se tiče ostalih stvari vojne prirode, ja nisam bio u toku svega toga i ne mogu da kažem ništa određeno, ali mogu da kažem da smo mi pomagali materijalno i politički taj deo našeg naroda u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U engleskoj verziji tabulatora 21, na trećoj stranici, pri vrhu te stranice, to je vrh druge stranice vaše verzije, stoji: "Bosanski Srbi se osuđuju za to što pokušavaju da evakuišu civilno stanovništvo iz Srebrenice kao i iz drugih delova Bosne i Hercegovine. Da li ste dobili te informacije, dakle da se bosanski Srbi osuđuju zato što pokušavaju da evakuišu civile iz Srebrenice kao i iz drugih delova Republike Bosne i Hercegovine?"

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bili su, na bazi ovog saznanja, samo je ovde pogrešno rečeno da evakuišu stanovništvo iz tog grada, jer taj grad nije bio zauzet nego je bio napadnut, ali je, kao što sam kazao, taj napad bio osuđen veoma oštro s naše strane i predsednik Milošević je to preneo rukovodstvu Republike Srpske i tražio da se s tim odmah prekine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stranica 3, vaša stranica, gospodine Jovanoviću, a to je stranica 5 engleske verzije. Negde na polovini te stranice, stranice na engleskom, a isto tako negde na pola vaše stranice, druga rečenica tog paragrafa, da li ste dobili informacije da je srpsko rukovodstvo dalo uveravanja ruskim zvaničnicima da

njihovi ljudi neće ući u grad. Dakle da li ste dobili takve informacije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Samo na osnovu ovog ovde papira, inače u konkretnom stanju na terenu ja nisam bio toliko u toku, niti sam pratio to izbliza.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Gospodine Jovanoviću, vi shvatate da se pitanje odnosi na informacije koje su do vas stizale. Molim da sada pogledamo tabulator 22, Pretresno veće, naravno, može da vidi datume kako prolazimo preko ovih dokumenata. Dakle tabulator 22, gospodine Jovanoviću, prva stranica treći paragraf engleske verzije, proglašavanje Sarajeva zaštićenom zonom. U vezi sa tim, da li ste dobili bilo kakve informacije o tome da se upozoravaju bosanski Srbi da se povuku na određenu razdaljinu kako bi prestala opasnost u toj zoni?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Dobili smo na bazi tog dokumenta, ali dalje ja nisam upoznat, niti sam bio u toku svih tih stvari. Znam samo da je granatiranje Sarajeva bilo neprekidno osuđivano.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, druga stranica engleske verzije, mislim da je to kraj prve vaše stranice, gospodine Jovanoviću. U engleskoj verziji to je treći red. Da li ste dobili bilo kakve zvanične informacije o tome da se etničko čišćenje ili bilo kakvo cepanje Bosne i Hercegovine osuđuje?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Osuđivali smo etničko čišćenje i podržavali jedinstvo Bosne, a ne njeno razbijanje, ali smo istovremeno radili sa drugim predstavnicima na uređenju Bosne kao unije ili kao konfederacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 22. Nakon toga imamo tabulator 24, tabulator 23 više ne važi, videćete da su detalji različiti pri vrhu, ali spisak kojima je dostavljen dokument je sličan. Ovo je informacija koja je došla do vas iz jednog drugog izvora. U svakom slučaju radi se o prvoj strani engleske verzije, prvi kompletan paragraf, a u srpskoj verziji to je takođe prvi glavni paragraf. Dakle recite

nam da li ste dobili bilo kakve informacije o simboličkom značaju Sarajeva i da je to od suštine za Bosnu i Hercegovinu i da se bez njega gubi suverenost, odnosno da se gubi identitet.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Dobili smo saznanje iz ovog dokumenta, a iz razgovora koji smo imali sa međunarodnim predstavnicima, ali je to bio istovremeno i naš stav, jer smo se stalno suprotstavljali granatiranju, a u Dejtonu je taj stav gospodin Milošević sproveo u delo kada je rekao da je celo Sarajevo treba da pripadne Bošnjacima tada, muslimanskom delu Bosne i Hercegovine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ću malo da se udaljim od konkretne teme ovih dokumenata, kako bih postavio jedno ili dva pitanja, čisto zbog redosleda. Ko je plaćao vojsku bosanskih Srba?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je meni nepoznato. Ja se nisam bavio vojnim pitanjima ni na koji način, niti sam bio u toku ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste bili ministar inostranih poslova, kasnije ste bili predstavnik u Ujedinjenim nacijama. Očigledno je da ste pratili ovo suđenje, dosta ste govorili o ovom Sudu, možda ćemo i to kasnije da pogledamo. Da li vi kažete ovom Pretresnom veću da nemate nikakvu predstavu o tome da li je Srbija finansijski pomagala vojsku bosanskih Srba?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Meni je poznato da smo materijalno, uključujući i finansijski pomagali bosanske Srbe u svim oblastima njihovog života, a da li su dobijali platu oficiri, ja konkretno to ne znam, ali sam slušao i čuo da je to bio slučaj, ne samo na ovom suđenju, nego i od drugih. Nemam svojih izvornih saznanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste prvi put za to čuli?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne tako davno, nisam za to znao ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja želim da nam pomognete u vezi sa sledećim: ako je postojala takva osuda napada na Sarajevo, zašto

nije jednostavno prekinuta ta linija snabdevanja sredstvima i novcem? zašto optuženi nije prekinuo tu liniju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nismo mogli kao matični narod da napustimo deo našeg naroda da umre od gladi i da nema mogućnosti za egzistenciju. To je nešto što je i Hrvatska činila prema Herceg-Bosni i svaka druga država bi to činila. Prema tome presecanje takvih stvari bi bili nehumano, ali 4. avgusta 1994. godine je učinjeno nešto u tom smislu, međutim ne i na humanitarnom planu, na planu snabdevanja hranom, odećom i lekovima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ovaj vaš poslednji odgovor znači da ste vi tada u to vreme znali da se bosanskim Srbima pruža pomoć, vojna pomoć i to u smislu obezbeđivanja oficira, opreme i finansijskih sredstava?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam nikakvih izvornih informacija o tome imao. Mogao sam samo da slušam od drugih da je bilo finansijskog pomaganja, ali nisam imao svojih informacija, niti su meni dostavljane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li prihvatate ... Vidite, vi ste nam rekli da je optuženi osudio sve one godine napada na Srebrenicu. Vi govorite o humanitarnoj pomoći. A šta je sa humanitarnim problemima? Na hiljade Muslimana su ubijeni u Srebrenici? Da li možete da nam pomognete i kažete zašto pomoć nije bila prekinuta onda kada je mogla da bude prekinuta?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako govorite o padu Srebrenice 1995. godine ili o napadima na Srebrenicu 1993. godine, ja ne znam tačno na šta mislite, ako je reč o 1995. godini, to je bio jedan masakr, gnusan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O 1993. godini, zasada.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, Srebrenica nije pala nego je bilo napada na nju i razume se da se u tim napadima, da je bilo žrtava sa jedne i s druge strane. Mi smo, odnosno predsednik Milošević naročito, a i Vlada, savezna i republička su to

osuđivali napade na te zone. Moram reći i to da te zaštićene zone nikada nisu bile konceptijski objašnjene i da nikada nisu bile demilitarizovane. Upravo iz Srebrenica bilo je slučajeva da su muslimanski vojnici upadali u srpska sela i vršili tamo velike zločine. Prema tome taj koncept zaštićene zone nije bio doveden ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, prošlo je vreme za pauzu. Hteo bih takođe da pomenem da će ovi tabulatori da budu pod pečatom.

TUŽILAC NAJS: Da li sam već ponudio tabulator 22 za uvrštavanje? Ako nisam, to činim sada.

SUDIJA ROBINSON: Da, jeste. Napravićemo sada pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, pre pauze mislim da ste zatražili da se u dokazni spis uvrsti ...

TUŽILAC NAJS: Tabulator 24.

SUDIJA ROBINSON: Predstavnik Sekretarijata (Registry) nije bio siguran o kom broju se radi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 25 je dokument koji smo pogledali sa jednim drugim svedokom. Gospodine Jovanoviću, molim da sada pogledate tabulator 26. Radi se o veoma kratkom dokumentu. Dakle, što se tiče prvog paragrafa, recite nam da li ste imali bilo kakve informacije o tome da su na Sarajevo sa položaja bosanskih Srba ispaljivani pojektili od 120 milimetara i to nakon preleta UN?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam bio u toku svih tih informacija, te vrste, vojne vrste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, molim vas da pogledate stranu 2 engleske verzije dokumenta, a molim svedoka da pogleda drugu stranu njegove verzije. Gospodine Jovanoviću, ova informacija je stigla do vas, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Stigla je, ali se bojim da u to doba nisam bio u zemlji, jer sam u to vreme imao jednu dugu turneju po afričkim zemljama, ali i da nisam i da je stigla to ne bi ništa menjalo, jer je to jedna od brojnih informacija koje su stizale iz istog izvora i koje su tretirale različite aspekte situacije u Bosni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Možete da potvrdite da je ova informacija stigla u Ministarstvo inostranih poslova i da je bila na raspolaganju Vladi, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Svakako, ako je ovde označeno.

TUŽILAC NAJS: Hvala. Molim tabulator 26 da se uvrsti u dokazni spis.

SUDIJA ROBINSON: U redu

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se sada na grafoskop stavi tabulator 27. Časni Sude, samo trenutak, molim vas.

prevodioci: Tužilaštvo nije uključilo mikrofon.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument koji vidim na grafoskopu nosi datum 16. april 1993. godine. Radi se rezoluciji Saveta bezbednosti. Gospodine Jovanoviću, recite nam da li se sećate ove rezolucije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne mogu tačno da kažem da li se sećam. To je bilo pre 15 godine, a takvih rezolucija je bilo mnogo, ali znam da je Savet bezbednosti intenzivno pratio i usvajao dokumente u vezi sa situacijom u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde vidimo pod naslovom ... Dakle, tu stoji da Savezna Republika Jugoslavija, dakle Srbija i Crna Gora

treba odmah u skladu sa svojim obavezama da preduzmu sve mere kako bi se sprečio zločin genocida. Da li se sećate te neverovatno snažne odluke koja je bila doneta u vezi sa vašom zemljom? Kao ministar spoljnjih poslova sigurno ste bili svesni toga.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da svakako sam bio upoznat sa tom depešom, samo ne mogu trenutno da se setim kada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu vidite da postoji zabrinutost veznao za šemu neprijateljstava od strane paravojske bosanskih Srba. Da li se sećate te zabrinutosti koja je bila tada izražena?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, ona je bila često izražavana, ne samo tom prilikom. To je skoro bio postao jedan manir gde se u svakom od tih dokumenata pominju te snage i osuđuje njihova aktivnost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što se vratim na one informacije o kojima smo ranije govorili, recite mi sledeće: 1991. godine nije postojalo nikakvo opravdanje za to da optuženi sam formira paravojsne snage, bilo Srbije bilo Savezne Republike Jugoslavije, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Meni nisu poznate bilo kakve paravojsne snage koje su formirane te godine u Srbiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su vam poznate snage koje su bile poznate pod imenom "Crvene beretke"?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Poznate su mi i moram reći da sam se sa tim naslovom upoznao posle povratka iz Njujorka. Pre toga nisam pratio tu aktivnost niti sam ih zapamtio po tom naslovu, ali, koliko znam, one su nastale mnogo kasnije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naravno, na Pretresnom veću je da odluči o ovome, ali ako su paravojsne snage bile osnovane od strane ovog optuženog 1991. godine i ako su te snage korišćene izvan granica Srbije i Crne Gore, da li ste vi ikada bili o tome obavешteni kao član Vlade?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam te snage nisu formirane 1991. godine već kasnije, negde 1996. godine ili tako nešto, a s druge strane, ja sam vam već kazao da o svim vojnim pitanjima ja nisam bio držan u toku niti sam to pitanje pratio, ali znam sigurno da nije bilo paravojnih formacija 1991. godine, sem onih koje su pripadale pojedinim partijama, ali one su nastupale pod kontrolom JNA.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo ekran i ako vidimo da aprila 1993. godine Ujedinjene nacije su ponovo potvrdile suverenitet, nezavisnost i teritorijalni integritet Republike Bosne i Hercegovine, recite nam, vi kao ministar inostranih poslova, da li to znači da ste imali određene obaveze prema toj suverenoj državi, dakle u svojstvu ministra inostranih poslova?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Svakako i mi smo to i potvrđivali i u dokumentima i u izjavama i u svim razgovorima sa međunarodnim posrednicima, da Republika Bosna i Hercegovina treba da se ustavno uredi kao nezavisna i nikada nismo postavljali pitanje tog njenog integriteta ili nezavisnosti. A s druge strane, tamo je vođen građanski rat ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Poslednje pitanje o ovoj temi, gospodine Jovanoviću: vi kao ministar inostranih poslova koji ste imali te obaveze takve, da li ste vi trebali da budete obavešteni o vojnim aktivnostima ukoliko su one postojale? Srbija je, dakle, preko tih paravojnih jedinica ili drugih jedinica na nekoj stranoj državi. Dakle da li ste vi u svojstvu ministra trebali da budete o tome obavešteni?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam da li su postojale takve aktivnosti. Mislim da nisu, jer Srbija nije bila strana u ratu, niti je slala svoju ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na žalost, to nije bilo moje pitanje. Vi ste nam rekli da ste diplomata od karijere, mada ste bili političar nekoliko godina. Recite Pretresnom veću, molim vas, ukoliko jedna drža-

va šalje vojne snage u drugu državu, zar nije to nešto o čemu ministar inostranih poslova mora da bude obavešten, odnosno mora to da zna, da ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam da li je Srbija slala svoju vojsku ili delove svoje vojske u drugu državu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa nemam čak vremena ni da sačekam odgovor, idemo dalje. Molim da pogledamo sada tabulator 28. Ponovo isto pitanje, da li ste dobili informacije, ove informacije u drugom paragrafu obe verzije, dakle da li ste dobili informaciju o zabrinutosti zbog sprečavanja normalnog funkcionisanja aerodroma u Sarajevu, zbog suspenzije humanitarne pomoći, a što je rezultat nastojanja bosanskih Srba? Da li ste dobili te informacije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sigurno sam dobio ukoliko sam u to vreme bio u Beogradu, ali ponovo ističem da zbog prekida svih političkih i ekonomskih odnosa sa rukovodstvom Republike Srpske, Srbija odnosno Jugoslavija u to vreme nije imala nikakve kontakte i nije mogla da vrši na njih nikakav ozbiljniji uticaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 29, nemam vremena da se detaljno bavim svim, ali ću možda da se vratim na to. Recite nam, molim vas, gde ste se vi nalazili 5. maja i to 1995. godine? Rekli ste da niste bili u zemlji.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bio sam tokom leta odsutan, a možda sam bio, ne mogu sada iz ove perspektive tačno da se setim, možda sam bio i u Beogradu tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dali ste, s vremena na vreme, razgovarali putem telefona sa optuženim?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesmo, kraće i ne tako često.

TUŽILAC NAJS: Možda ćemo da se kasnije vratimo na to. Molim vas da se uvrsti tabulator 28.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 30. Da li ste primili ovu vrstu informacija? Pretresno veće će da vidi o kom datumu se radi. Dakle da li ste vi primili informaciju iz tabulatora 28?

SUDIJA ROBINSON: Koji tabulator?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, tabulator 30. Dakle da li ste vi dobili bilo kakve informacije o osudama bosanskih Srba i to upravo zbog njihovog napada na zaštićenu zonu?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako mene pitate, sigurno da jesam, jer sam ovde označen, a ponovo ističem da je naš stav stalno bio da se zaštićene zone ne smeju napadati, niti se one smeju koristiti za napade na ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Gospodine Jovanoviću, pogledajmo sada drugu od tri strane, to je engleska verzija, strana 2 za vas, treći paragraf. Da li ste dobili informacije da je Velika Britanija (Great Britain) tražila od Srba da prestanu sa granatiranjem, a takođe da su pozdravile napore ovog optuženog i general Smita (Sir Rupert Smith)?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Verovatno da je to tako bilo, kao što ovde stoji, ali ja ne mogu iz ove perspektive da se setim.

TUŽILAC NAJS: Molim da se tabulator 30 uvrsti u dokazni spis.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Tabulator 31, gospodine Jovanoviću. Da li ste vi dobili ove informacije, Radi se o jednom jedinom paragrafu, da se Sarajevu mesecima uskraćuje pomoć i da postoji strah od nesagledivih posledica, a takođe i oružanog sukoba sa Republikom Srpskom?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovde stoji da jesam i svakako da jesam, mada verovatno nisam bio tu. Ponovo ističem da smo mi u to doba imali prekid odnosa sa ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Tabulator 32, vidite drugačiju lokaciju, vidite i koji datum piše.

SUDIJA ROBINSON: Imamo li prevod za to?

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se ako ga još niste primili, prevod postoji. Mislim da smo ga predali vašem osoblju.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle izgleda malo drugačije, verovatno je drugi prevodilački odsek radio taj prevod. Tabulator 32. Različiti izvori informacija. Da li vam je bilo poznato da jedan potencijalno prijateljski nastrojeni izvor, to je druga tačka, četvrti red na prvoj strani, da li vam je bilo poznato da je jedan prijateljski nastrojeni kontakt apelovao na vas da uverite Pale da odustanu od blokade Sarajeva?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu tačno da se setim, ali verovatno da je bilo, jer to je prošlo vreme u međuvremenu. Ponovo ističem da smo mi stalno osuđivali blokadu Sarajeva i da smo se trudili uvek da pomognemo otvaranju koridora za humanitarnu i drugu pomoć, ali nismo ...

TUŽILAC NAJS: Hvala. Nisam još tražio da se tabulator 31 uvrsti u spis, a sada to tražim za 31 i 32.

SUDIJA KVON: 31, jesmo li prošli kroz to? Jesmo, dobro.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 33, vidite koji je datum. Jeste li dobili informacije o tome da bosanski Srbi otvaraju tenkovsku vatru po Srebrenici, o tome da je došlo do gubitka života, da ima ranjenih i o tome da je Srebrenica granatirana 8. i 9. jula?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To smo dobili samo putem ovog dokumenta. Neka lična saznanja, naša saznanja, vlastita, nismo imali.

TUŽILAC NAJS: Ako okrenete treću stranu, pri dnu te strane i pri vrhu strane 4, vidite ono što je očito interesantno ovde. Nećemo to sada da prolazimo na javnoj sednici. A sada molim da se to uvrsti u spis, tabulator 33.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 34. Živa aktivnost ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja uopšte ne razumem šta gospodin Najs traži od svedoka da odgovori u vezi sa ovim tabulatorima. On samo uvršćuje u spis razne stvari koje po svojoj sadržini, ne postavlja kao pitanje, ne daje mogućnost bilo kakvog odgovora i jednostavno ovo su neke rutinske informacije koje po mom mišljenju namaju nikakvu vrednost za ovo šta on pokušava da dokaže. Bez ulaženja u sadržinu, samo uvrštava u spis.

TUŽILAC NAJS: Ako optuženi pristaje da se svi ti predmeti uvrste u spis kao valjani dokumenti koji potvrđuju to da je taj svedok dobio te informacije i da je sam optuženi dobio te informacije, ja ću da budem sasvim zadovoljan da moje ograničeno vreme iskoristim za nešto sasvim drugo.

SUDIJA ROBINSON: Ja mislim da on sada nastoji da iskoristi informacije koje su tada stajale na raspolaganju ovom svedoku zbog njegovog službenog položaja, kako bi potvrdio činjenične navode u tim tabulatorima i to onda može da postane dokazni predmet. Gospodine Najs je takođe rekao da ukoliko vi ne osporavate informacije sadržane u tim dokumentima, da bi on mogao da ubrza postupak i to u značajnoj meri.

TUŽILAC NAJS: Ja sasvim otvorno kažem da sam uvek otvoren za razgovor sa optuženim o tome ili sa njegovim predstavnicima u bilo kojem trenutku. Ukoliko optuženi želi da ja o tome razgovoram sa njegovim saradnicima, meni će da bude silno drago da to učinim. Međutim, koliko sam ja shvatio, on je jedno takvu komunikaciju isključio. Ponekad mislim da nešto može da se pročita iz ćutanja, ali bojim se da to sada nije slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, naravno da se ne može reći o tome da se neke informacije ne osporavaju, jer se u jednom od ovih tabulatora, na primer, tvrdi da treba Jugoslavija da treba da pomaže paravojne formacije bosanskih Srba. Jugoslavija nikad nije pomagala ničije paravojne formacije. Jugoslavije je i Srbija je, pomagala Republiku Srpsku i Vojsku Republike Srpske, ali nikada paravojne formacije. Prema tome, ako se želi da ...

SUDIJA ROBINSON: To je nešto o čemu vi možete da govorite u dodatnom ispitivanju. Je li to tako eksplicitno predočio svedoku na komentar, to pitanje?

TUŽILAC NAJS: To su samo informacije koje su dolazile u ruke ovog svedoka. Sad ne znam da li sam baš pročitao tu tačnu stvar ili ne.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, vi ovde jednostavno identifikujete koji materijal je predočen ovom svedoku, a to znači i Vladi.

TUŽILAC NAJS: Upravo to.

SUDIJA BONOMI: A sada da li je ta informacija tačna ili netačna, to će, naravno, često da bude sporno pitanje i kad bi optuženi potvrdio da je upoznat sa tim dokumentima, to ne bi uticalo ni malo na spor o tačnosti informacija sadržanih u tim dokumentima.

TUŽILAC NAJS: Vi ste apsolutno u pravu. Ja mislim da moram da kažem još jednu stvar. Ja sam već ranije rekao da se tu radi samo o

odluci optuženog. Na njemu je da li želi da se ti dokumenti uvrste u spis ili ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Je l' se očekuje da ja kažem? Pa ove dokumente uvršćuje gospodin Najš, a ne ja. Što se mene tiče, ovo su rutinske informacije kojih je stotinu dolazilo svakog dana. Ne vidim nikakav značaj za ono šta gospodin Najš pokušava da dokaže.

SUDIJA BONAMI: Gospodine Miloševiću, ako biste vi jednostavno potvrdili da je to bilo tako i prihvatili to, onda bismo mi potrošili manje vremena sada, a vi biste mogli da potrošite više vremena istražujući činjenice o osnovi tih dokumenata. Međutim zbog načina na koji sudovi rade, jednostavno je potrebno da prođemo kroz ovu proceduru.

TUŽILAC NAJS - PITANJE: Časni Sude, bojim se da optuženi ima onaj stav koji ima i kako bismo izbegli svaku sumnju, ja moram da kažem da su ovo najbolje raspoložive informacije koje su postojale u tom času, pouzdane ili ne, vi ćete o tome da odlučujete. A sad tabulator 34. Gospodine Jovanoviću, pogledajte, molim vas, tabulator 34. Da li ste vi u tabulatoru 34 primili informacije koje su bile u paragrafu 1, a to je da se od bosanskih Srba traži da prestanu sa ofanzivom, vidite koji je datum po sredi i da se povuku iz Srebrenice ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam koja je to stranica

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 34, strana 1, paragraf 1, red 2. A na engleskom strana 2, a na bosanskom, oprostite, na srpskom, mislim da je to negde pri dnu prve strane ili na početku 2. Jeste li vi primili informacije da će negde 30 holandskih vojnika da bude pogubljeno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Te informacije nismo ni od koga mogli da saznamo, jer nismo imali kontakte sa rukovodstvom Republike Srpske, niti smo tamo na bilo koji način kontrolisali razvoj situacije, ali iz ovog tabulatora se vidi da je naslovljeno na moje ime i mi smo jedino preko toga mogli da saznamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite mi gde ste vi bili u to vreme?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Tačno ne mogu da kažem, ali moguće je da sam bio odsutan, jer obično sam preko leta putovao, ali nisam tačno to ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, ovo je apsolutno kritično vreme za istoriju ovoga rata. Pokušajte da se setite i recite nam gde ste vi tada bili.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Na žalost ne mogu tačno da se setim, jer sam posećivao puno zemalja otprilike u leto i 1993. godine i 1994. 1995. godine, ali ja jednostavno ne mogu da se setim, to bih mogao ako bih imao neke dokumente iz tog vremena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa pomozite mi onda sa sledećim: događaji o kojima se govori u ovim depešama su događaji najozbiljnije, najteže prirode. Vi ste bili ministar u Vladi. Recite mi kada ste prvi puta o ovim događajima razgovarali sa optuženim?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Kada smo saznali preko štampe da je Srebrenica pala, to je bilo iznenađenje i razume se to nismo odobrali, ali nismo imali mogućnosti da se o tome razgovara sa rukovodstvom Republike Sprpske. Ja više od toga nisam bio u toku sa ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko dugo nakon samog događaja ste vi saznali za pad Srebrenice putem štampe?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa to tačno ne mogu da kažem. Verovatno nekoliko dana iza toga. Sve zavisi od toga kako je štampa to zabeležila, a ja mislim da nije moglo dugo vremena da prođe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kad ste saznali za to jeste li imali sastanak direktno sa optuženim? To je jedna prilično važna stvar. Jeste li se sastali sa optuženim u vezi s tim?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Video sam se, da li povodom toga ili u vezi sa ostalim stvarima, ali znam da je on bio veoma iznenađen i da je srdito reagovao na tako nešto, ne samo što je u pita-

nju zaštićena zona, što mora da se poštuje, nego i zbog toga što je Vojska Republike Srpske to učinila potpuno na svoju ruku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta vam je on rekao o njegovim telefonskim razgovorima s Mladićem?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije bilo reči uopšte o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on išta rekao o svojim naporima da Mladića odgovori od toga?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da nismo o tome razgovarali. Moguće je da je odgovarao Mladića, ali ja ne znam ništa o tome. Nije bilo reči o tome među nama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dajte nam neku predstavu o tome kako je funkcionisala Vlada u kojoj ste vi bili i kakva je bila hijerarhija. U nekim vladama je, naime, ministar inostranih poslova druga najvažnija osoba po redu. Recite nam, u vašoj Vladi koji je bio vaš rang kao ministra inostranih poslova? Jeste li bili prilično važni?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To ne mogu za sebe da kažem, nijedan ministar ne može za sebe da kaže da je bio važan, ali se trudio da bude značajan svojim doprinosom. Ja sam bio odgovoran neposredno predsedniku Vlade Radoju Kontiću i imao sam kontakte sa predsednikom Jugoslavije, predsednik Milošević je u to doba bio predsednik Srbije. Prema tome ja nisam njemu bio neposredno podređen, ali razume se da smo se sretali i razmenjivali mišljenja o nekim pitanjima koja su se dešavala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada tabulator 35. Molim da se tabulator 34 uvrsti u spis. Dakle tabulator 35 je sada. Molim da se to na brzinu stavi na grafoskop. Da li vam je tada bilo poznato, a sada putem našeg dokaznog predmeta, tabulator 33, da je 12. jula Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija osudilo ofanzivu snaga bosanskih Srba na Srebrenicu, posebno hapšenje osoblja UNPROFOR-a (United Nations Protection Force) od strane snaga bosanskih Srba i jeste li vi za to znali toga dana, 12. jula?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako ne tog dana, verovatno sam saznao sledećeg, jer je ovaj papir stigao sa zakašnjenjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Tabulator 36, molim. Pogledajte tabulator 36, on dolazi iz jednog drugog izvora. Ovaj je format malo drugačiji, tako da možemo da se poslužimo brojevima paragrafa. Dakle da li ste vi u to doba bili obavešteni o čoveku po imenu "Pejanović". Recite nam, vi znate Pejanovića i ko je on? On se spominje pri kraju paragrafa broj 2.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sreo sam ga jednom u Ženevi, bio je član delegacije bosanskih Muslimana, ali nismo razgovarali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne mogu da se snađem u paragrafima. Je l' gospodin Najs govori o tabulatoru 36.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 36. Ako optuženi pogleda dno prve strane, piše "Srebrenica", "Pejanović". Da li je Pejanović bosanski Musliman ili bosanski Srbin?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim bosanski Srbin.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: On je bio jedan od onih neobičnih Srba koji su se zalagali, ne za srpsku star nego za višenacionalnu Bosnu. On nije bio zainteresovan za razdvajanje, on je želeo da vidi dalji suživot svih nacionalnih grupa, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam šta je on želeo da bude. Znam da je jedan od Srba koji su ostali u Predsedništvu koje je vodio gospodin Izetbegović i da je vrlo dosledno i strasno podržavao njegovu politiku i stavove u vezi sa bosanskom krizom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je čovek koji prema onome šta piše na strani broj 2 na engleskom jeziku, a pri dnu strane broj 2 na vašem jeziku, čovek koji je razmišljao na drugačiji način od SPS-a, čovek koji je rekao da se dešavaju stvari koje predstavljaju poslednji trenutak da se probudi savest čovečanstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, "SPS" je skraćenica za Socijalističku partiju Srbije. Ja nigde ne vidim ovde nikakvo pominjanje Socijalističke partije Srbije.

SUDIJA ROBINSON: Koji je to paragraf, gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rekao sam "SPS", a trebao sam da kažem "SDS", ne SPS. Izvinjavam se, ali da se vratimo na poentu. Gospodine Jovanoviću, vi ste rečenog datuma primili informaciju od ovoga čoveka da se radi o poslednjem trenutku da se probudi savest čovečanstva, a u paragrafu 3 u trećem redu, vidimo i procenu onoga šta je on predložio.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da li je to pitanje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, recite samo da ili ne.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Hoću da kažem da je naš stav puna podrška planu Kontakt grupe i osuđivanje svakog daljeg nastavljanja rata u svim oblicima i da smo to ponavljali vrlo dugo, godinu i nešto dana pre toga. Prema tome, ni jedno neprijateljstvo, bilo koji oružani sukob u Bosni ne može se pripisati našoj nameri, jer smo mi bili protiv neprijateljstava u celini i tražili njihov momentalni prekid u svim pravcima.

TUŽILAC NAJS: Vidite i paragraf broj 4, pri dnu druge strane, to je možda previše detalja za javnu sednicu, ali molim da se ovaj dokument uvrsti u spis, tabulator 36.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada, gospodine Jovanoviću, tabulator 37, to je jedan kraći dokument iz jednog drugog izvora. Vidite koji datum stoji na njemu. Rekli ste nam da ste za pad Srebrenice saznali iz štampe. Razmislite, pogledajte dokument, pogledajte drugu stranu dokumenta i recite ovom Sudu kog dana je informacija stigla do vas i ovog optuženog, informacija o padu Srebrenice?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu tačno da kažem. To je prva informacija koja je do nas stigla, je bila za nas zaprepašćujuća, jer smo bili iznenađeni. Uopšte nismo očekivali takav potez Republike Srpske u vezi sa tim gradom. Saznali smo onda kada je informacija stigla do nas.

TUŽILAC NAJS: Molim privatnu sednicu na jedan trenutak.

SUDIJA ROBINSON: Da, molim "privatnu sednicu".

(privatna sednica)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne radi se o jednoj intervenciji nego više njih. Njihova je svrha da se ovde potroši vreme. Treće, ukoliko želi da se ovo uvrsti u spis, ja sam sasvim otvoren za takvu proceduru, a ako ne, idemo dalje, neće mi trebati još mnogo vremena. Idemo na tabulator 39, 38 je, mislim, u spisu, dakle tabulator 39. Jeste li vi primili informaciju o tome, to je treći red, da su bosanski Srbi ispalili 22 projektila na Potočare gde su se nalazile holandske trupe i izbeglice i o tome da se procenjuje da je tamo 25.000 do 27.000 izbeglica koje se kreću prema Tuzli? Jeste li vi primili te informacije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Postoji ovde naslov da sam primio i to je verovatno tačno, odnosno da je upućeno meni.

TUŽILAC NAJS: Molim da se to uvrsti u spis, a mi idemo na tabulator 40.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tabulatoru 40, vidi se koji je datum, jeste li vi dobili informacije koje stoje u drugom značajnijem paragrafu, o tome da se osuđuju aktivnosti bosanskih Srba? Na strani 2 u engleskom prevodu, a to je strana 2 i u originalu, gospodine

Jovanoviću, negde na sredini strane. Jeste li primili informacije o tome da je zemlja za koju se smatralo da je prijateljski nastrojena rekla da je okupacijom Srebrenice započela nova faza sukoba?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam ovaj dokument imao prilike da pročitam da bih tačno mogao da sledim ono šta vi znate iz vašeg čitanja, ali je ovde označeno da sam i ja jedan od tih primalaca i ja pretpostavljam da je to bilo stiglo do mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na toj istoj strani pogledajte, pri dnu strane broj 2, jeste li primili informaciju o stavu Rusije (Russia)?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako smo primili ovaj dokument, onda smo morali da primimo i sve ono šta u dokumentu stoji, uključujući i to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 40 molim da se uvrsti u spis, a mi idemo na tabulator 41. Dolazi iz jednog drugog izvora. Jeste li primili informaciju o razmerama srpske agresija na civilno stanovništvo Srebrenice i informacije o tome da se patnje civila emituju u javnim medijima, kao i o tome da se govori o bespomoćnosti holandskih "Plavih šlemova" (Blue Helmets).

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovde stoji i moje ime, znači da je to stiglo i do mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pokušajte da se setite, gospodine Jovanoviću, molim vas. Ovde se sada bavimo najtežim zločinima od Drugog svetskog rata na ovamo. Ja želim da vi Sudu kažete da li vi kao ministar inostranih poslova jedne od zemalja koja je primala informacije o tome možete da kažete "pa ako je to u dokumentu, onda mora da je tako" ili ćete da nam kažete čega se vi stvarno sećate?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam znao ništa više o tom tragičnom događaju, sem onoga šta je bilo u štampi i što je stizalo ovim putem. Razume se da su to bile šokirajuće vesti, ali sam uvek morao da ih zadržim sa zrnom soli, dok ne dobijem autentične informacije da je to tačno. Dok ne dobijem neku potvrdu druge

vrste. Potvrde nisu stizale bar dok sam ja bio ministar i cela ta situacija oko Srebrenice je bila prilično zamračena za mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledali smo samo jednu do dve rečenice iz ovih dokumenata, vi ste bili u prilici da pogledate te dokumente, možete da ih pogledate i tokom vikenda. Tu se nalazi mnoštvo informacija. Šta je vama još bilo potrebno i zašto je potrebno to da uzmete sa zrnom soli ili kilogram soli, recite nam?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Zato što su bosanski Srbi i pored svega što su bili osuđivani negde sa pravom, bili često osuđivani za nešto za šta nisu bili krivi, kao što je bio slučaj sa pekarom u Vase Miskina, Markalama I, Markalama II i zbog toga taj silni napad na njih u vezi sa Srebrenicom smo, sam lično morao da primim sa šokom, ali istovremeno sam hteo da dobijem sigurniju potvrdu da je to stvarno tako, da opet nije neka vrsta kampanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi pozvali telefonom gospodina Mladića? Optuženi je imao njegov broj telefona. Zašto niste? Ako nam tvrdite da ste hteli da saznate istinu, recite nam koje ste napore uložili da biste je saznali?. Na hiljade ljudi je poginulo u Srebrenici. Gospodine Jovanoviću, vi ste bili ministar inostranih poslova, koje ste napore vi uložili?

SUDIJA ROBINSON: Da uložiti da sazna šta?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da sazna šta se desilo.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, ja sa generalom Mladićem nisam imao telefonske i druge kontakte sem što sam ga u nekoliko navrata viđao na nekim sastancima na kojima je bio pozivan. Uglavnom su to bili međunarodni posrednici, ali nikada nismo razgovarali o tamošnjoj situaciji, jer ja nisam bio njegov sagovornik, niti sam imao dovoljno znanja da bi mogao da razgovaram o tim stvarima. A s druge strane čekao sam da se stvar razjasni, da bude potvrđena iz više izvora da bih to primio kao neospornu činjenicu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, na žalost svedok će morati da ostane do sledeće nedelje. Kako bismo videli dokle smo stigli, kako bismo iskoristili narednih 10 minuta na drugi način, zamolio bih Pretresno veće da pogledamo tabulator 55. Zamoliću i vas, gospodine Jovanoviću, da pogledate tabulator 55, s obzirom na ono kako ste rekli da ste bili jako zabrinuti i koje ste vi napore uložili, pa ćemo pogledati onda kasnije sve one ostale informacije koje su stizale do vas. Dakle tabulator 55. Moja je greška. U stvari trebalo je prvo da vam pokažem tabulator 52. Molim da se stavi tabulator 52 na grafoskop. Datum ovog dokumenta je novembar 1995. godine, dakle malo kasnije, radi se o dokumentu koji ste vi poslali, dakle vašem dopisu. Vi ste tada bili "šah štafer" Jugoslavije.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo šta tu stoji. Molim da se sledeća strana stavi na grafoskop. Vi ste rekli sledeće da su "tvrdnje da jugoslovenska vojska direktno ili indirektno učestvovala u operacijama za oslobađanje muslimanskog vojnog uporišta Srebrenice jula 1995. godine, potpuno neutemeljene. Takve laži kao i netačne tvrdnje da postoje zatvori, logori za Muslimane na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije su deo dobro poznate kampanje koja se pokreće uvek u ključnim trenucima kada mir na ratom razdeljenim područjima bivše Jugoslavije treba upravo da se postigne. Ovom prilikom očigledno je da ono šta pokušava da se postigne je da se izvrši pritisak na srpsku stranu tokom mirovnih pregovora u Dejtonu, budući da niti jedan pripadnik jugoslovenske armije nije učestvovao u borbama oko Srebrenice i s obzirom da ne postoje logori za muslimanske zatvorenike." Sledeći paragraf, vратиćemo se, naime, na ono šta ste nam vi već rekli. "Jugoslavija podržava istrage o ratnim zločinima", sledeća rečenica "poslednja kampanja zapadnih medija koji samo optužuje Srbe bez ikakvih dokaza ne doprinosi ovom cilju. Propagandni rat teško da je potreban element za vođenje mirovnih razgovora u Dejtonu". Pa ste napisali sledeće: "Budući da ne postoje mogućnosti da se fabrikuju Markale III", dakle incident kao Markale III, "snage koje očigledno

ne žele mir, šire ove dezinformacije kako bi skrenule pažnju svetske javnosi od jugoslovenske konstruktivne i miroljubive politike". Da li je to vaš stav?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To nije moj stav, to je stav savezne Vlade koja je poslala to saopštenje, sa nalogom da bude prosleđeno predsedniku Saveta bezbednosti i da se procirkuliše kao njegov dokument. Ja sam to sproveo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo još nešto pre nego što predemo na sledeći dokument, samo za to ću da imam vremena. Prvi paragraf, drugi red. Šta znači ovo "oslobađanje"? Ko je oslobođen? 20.000 - 30.000 Muslimana koji su proterani ili ubijeni? Koje tu bio oslobođen?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Je l' pitate mene, jer to nije moj papir, to je papir savezne Vlade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, vas pitam.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je to stvar u izražavanju. Ja mislim da je bilo pravilnije reći "zauzimanje" Srebrenice nego "oslobađanje", iako je tamo bilo mnogo Srba, ne samo Muslimana koju su takođ e...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu.

SUDIJA KVON: Gde se nalaze te reči?

TUŽILAC NAJS: U prvom paragrafu. Molim da se tabulator 52 i 41 uvrste u dokazni spis.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS: Ostalo nam je još pet minuta.

SUDIJA ROBINSON: Tri minuta su vam ostala na raspolaganju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledate tabulator 55 gospodine Jovanoviću. Ja sam vam sve ove dokumente dao unapred, ništa nisam sakrio od vas. Ovo je pismo koje ste vi napisali 18. decembra. Molim vas da pogledate samo dva dela, dakle to je dopis koji ste uputili Ujedinjenim nacijama. Na prvoj strani, molim sledeću stranu, pri dnu te prve strane, molim da se podigne strana na grafoskopu, gore, hvala. Tu stoji "Hteo bih da vam skrenem pažnju na sledeće činjenice, a koje se zasnivaju na izveštajima koji su dostavljeni od zvaničnih vlasti Republike Srpske. Ovi izveštaji, što se može proveriti, snažno se suprotstavljaju onim gornjim navodima i osvetliće događaje novim svetlom." Pogledajmo drugi paragraf. "Neposredno pre preuzimanja Srebrenice od strane Vojske Republike Srpske, sukobi i neredi unutar armije bosanskih Muslimana u enklavi, izbili su u enklavi. Usledili su sukobi, a one jedinice koje su želele da nastave sa borbom su ubijene. Budući da jedinice Vojske Republike Srpske nisu imale pristupa tim područjima u to vreme, tek nakon pada enklave pronađena su tela muslimanskih boraca i civila koji su umrli kao rezultat tih međuborbi." Gospodine Jovanoviću, vi znate da je Republika Srpska javno priznala da je poginulo 7.000 ljudi. Recite nam kako je došlo do toga da vi uopšte napišete ovaj paragraf kojim, u stvari, okrivljujete Muslimane za njihovu vlastitu smrt? Hteo bih samo da vas podsetim, ovo nije dokument koji dolazi od Vlade, već od vas.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Odmah da objasnim da se ovde radi o jednom propustu, mom propustu, jer ovaj dokument nije uopšte bio namenjen Savetu bezbednosti, već je bio namenjen šefu ruske misije koji je sticajem okolnosti bio i predsednik Saveta bezbednosti. A radilo se o tome što je on znao da će uskoro da bude održana sednica Saveta bezbednosti posvećena upravo pitanju Srebrenice i da je tražio od nas da mu damo bilo kakvu informaciju o tome šta se tamo desilo. I ja sam te informacije tražio od svog Ministarstva spoljnih poslova i posle dugog vremena insistiranja dobio sam, umesto informacije, informaciju koje je rukovodstvo Republike Srpske poslalo, a koje je bilo malo dužeg teksta, onda sam na kolegijumu naše misije odredio svog zamenika da on iz toga

prevede one delove koje mu se čine da su iole logički i da ih pošalje, razume se sa mojim potpisom, šefu ruske misije kako bi on, ako bi hteo mogao nešto da koristi u svom istupanju tamo. Međutim taj moj zamenik je pogešno shvatio da to treba da pošalje njemu kao predsedniku Saveta bezbednosti i ja sam, pošto se veoma žurilo sa vremenom, to na brzinu potpisao, verujući da je on uradio ono šta sam ja rekao. Na žalost, on to nije uradio, jer je pogrešno shvatio. Dokaz da sam ja to rekao može da se nađe kod svih ostalih članova kolegija koji su tada bili, jer su mi oni potvrdili sledećeg dana da sam upravo tako rekao. Moj propust je očigledan, ja sam se kolebao iza toga šta da radim, da povučem ili da stvari pustim? Na žalost, to je sve bilo cirkulisano i proizvelo je efekat i između kolebanja šta da učinim, pustio sam da stvari zamru takve kakve su. I prilično duboko žalim što je taj propust učinjen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I moje poslednje pitanje za danas, uz dozvolu Pretresnog veća. Ja u ime Tužilaštva ne prihvatom vaše objašnjenje da ste ovako nešto greškom napisali. Setite se da sam vas ja ranije pitao da li ste vi i bosanski Srbi imali zajednički interes. Tražim od vas da ponovo razmislite o tom pitanju, budući da vam ja sugerisem da ste imali. Da li to prihvatate?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja prvo ne prihvatom da sam ja ovo uradio sa namerom, jer najmanje četvorica ljudi koji su bili samom tada mogu da potvrde da je to bila greška. Ako hoćete, mogu vam dati njihova imena.

TUŽILAC NAJS: Žao mi je što nisam mogao danas da završim. Nadao sam se da ću moći, da ćemo moći da uvrstimo sve dokumente na način da se oni prihvataju, onda bih i završio.

SUDIJA ROBINSON: Sada prekidamo sa radom.